

Crna Gora
Ministarstvo odbrane

BESPLATAN
PRIMJERAK

PARTNER

Mjesečnik o evroatlantskim integracijama, odbrani i vojsci. broj 25 april 2010. godine

**INTERVJU: PROF. DR LJUBICA JELUŠIČ,
MINISTARKA ODBRANE REPUBLIKE SLOVENIJE
KROZ NATO DO SIGURNOG NEBA
BEOGRADU AVIONI,
LJUBLJANI PODMORNICA**

ISSN 1800-7759

9 771800 775009

Crna Gora
Ministarstvo odbrane

Vojska
Crne Gore

Nova snaga - Vojska Crne Gore

SADRŽAJ

**INTERVJU: PROF. DR LJUBICA JELUŠIĆ, MINISTARKA
ODBRANE REPUBLIKE SLOVENIJE** 4
KROZ NATO DO SIGURNOG NEBA

Mr Vidak Latković

KOMENTAR:
SVIJET POD OKUPACIJOM TERORIZMA 7
Ilija Despotović

TEMA: CRNA GORA - POZITIVNA ENERGIJA 9
Gligor R. Bojić

BEOGRADU AVIONI, LJUBLJANI PODMORNICA 11
Ilija Despotović

PRENOSIMO:
TALIBANI I TRGOVINA DROGOM 13
TEMA: OBUKA I VJEŽBA PO NATO STANDARDIMA 14
STAŽISTI ZADOVOLJNI DODATNOM EDUKACIJOM 16
NE ČEKATI OPASNOSTI BEZ PLANA 17
Lj. Đukanović

IZ DIREKCIJE ZA ZAŠTITU TAJNIH PODATAKA:
NATO INSPEKCIJA ZADOVOLJNA 19

DNEVNIK: SITNE LAGODNOSTI UNUTAR ŽICE 20
svkl Nikola Vuković

POVOD: I GANDI BI PODRŽAO ULAZAK U NATO 21
DNEVNIK VOJNOG POSMATRAČA 22
Kapetan Branko Đurđić

GLOBUS: MINISTARARSKI SKUP NATO U TALINU 23
DUGO PUTOVANJE U BRISEL 24
I. Jovetić

FELJTON: CRNA GORA SA EVROPOM OD 1941. G. 26
Ilija Despotović

IMPRESSUM

**Partner - mjesecnik o evroatlantskim
integracijama, odbrani i Vojsci**

April 2010. godine BROJ: 25

IZDAVAČ: Ministarstvo odbrane Crne Gore

ZA IZDAVAČA: mr Boro Vučinić

UREĐIVAČKI ODBOR: Draško Jovanović, Olivera
Đukanović, Vidak Latković, Ilija Despotović i Krsto Perović

REDAKCIJA: pk Čedo Marinović, Irena Radoman, Zorica
Minevski, Petar Koprivica i Gligor R. Bojić

TEHNIČKI UREDNIK: Miodrag Kankaraš

FOTO: Ivan Petrović i arhiva Ministarstva odbrane

KONTAKT: Portparol

TEL/FAX: +382 20 241 375

E-MAIL: pr@mod.co.me

WEB: www.gov.me/odbrana

ADRESA: Jovana Tomaševića 29

ŠTAMPA: Pobjeda, Podgorica

TIRAŽ: 5.000

Skup RACVIAC-a u Bečićima

Ministarstvo odbrane Crne Gore bilo je domaćin 23. godišnje konferencije Multinacionalne savjetodavne grupe (MAG) Centra za bezbjednosnu saradnju (RACVIAC), koja je održana u hotelu „Meditaran“ u Bečićima. Konferencijom je predsjedavao aktuelni predsjednik MAG-a Draško Jovanović, pomoćnik ministra za politiku odbrane, a učešće su uzeli predstavnici 17 zemalja stalnih članica RACVIAC-a, zemlje posmatrača, kao i predstavnici Regionalnog savjeta za saradnju (RCC). Crna Gora je oktobra prošle godine preuzela jednogodišnje predsjedavanje ovom organizacijom.

Na Konferenciji je raspravljano o godišnjem budžetu RACVIAC-a, programu aktivnosti za naredni period, kao i o drugim pitanjima, važnim za djelovanje ove organizacije. Tom prilikom, potpisan je Sporazum o budućem pravnom statusu RACVIAC-a koji će omogućiti njegovo pozicioniranje kao organizacije koja će i u narednom periodu doprinisiti unaprijeđenju regionalne saradnje, u cilju jačanja sveukupne stabilnosti i bezbjednosti na teritoriji Jugoistočne Evrope, reforme sek-

tora odbrane, borbe protiv terorizma, širenja oružja za masovno uništenje i organizovanog kriminala, pružanja podrške procesima evropskih i evroatlantskih integracija itd. Sporazum su potpisali predstavnici Crne Gore, Albanije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Grčke, Srbije, Makedonije i Turske.

RACVIAC je osnovan 2000. godine kao Regionalni centar za pomoć u sprovođenju međunarodnih ugovora iz oblasti nadzora naoružanja (Regional Arms Control Verification and Implementation Centre), sa ciljem uspostavljanja mjera bezbjednosti i povjerenja, omogućavanja nadzora naoružanja, kao i uže saradnje u Jugoistočnoj Evropi. U dvogodišnjem procesu transformacije tokom 2008. i 2009. godine, aktivnosti su proširene na reformu u bezbjednosnom sektoru, uključujući prenamjenu resursa odbrane i tranziciju vojnog osoblja, kao i međunarodnu i regionalnu saradnju, sa naglaskom na proces evroatlantskih integracija.

I. Radoman

Prof. dr Ljubica Jelušič, ministarka odbrane Republike Slovenije

Kroz NATO do sigurnog neba

“Tokom posjete Crnoj Gori vidjela sam zemlju koja veoma brzo i racionalno realizuje svoje odbrambene reforme i koja od nezavisnosti postavlja jasne obrise svoje, već istorijski poznate, državnosti” kazala je ministarka Jelušič u razgovoru za Partner i pojasnila da je prednost članstva u NATO što time zemlja osigurava bezbjednost vazdušnog prostora.

Poštovana ministarko, molim Vas za početak da nam sumirate utiske dvodnevne posjete Crnoj Gori.

Cijelom posjetom Crnoj Gori veoma sam zadovoljna. Program je bio veoma intenzivan i, rekla bih, u duhu potrebe za razmjenom iskustava i mišljenja. Susret sa mojim domaćinom, ministrom odbrane Vučinićem, bio je veoma koristan. Razmijenili smo poglede u vezi sa bezbjednošću u jugoistočnoj Evropi, reformama odbrane u Crnoj Gori i saradnjom država u operaciji ISAF u Avganistanu. Zahvalna sam Predsjedniku Vujanoviću na veoma analitičnom pogledu o položaju Crne Gore na putu evroatlantskih integracija. Sa ministrom inostranih poslova Ročenom razgovarala sam o spoljnoj politici Crne Gore koja se odnosi na susjedne zemlje, Kosovo i Bosnu i Hercegovinu. Sa ministrom unutrašnjih poslova i javne uprave Brajovićem bilo je riječi o saradnji između naših država na planu razvoja protivpožarne i zaštite od prirodnih katastrofa, ali i o saobraćajnoj bezbjednosti. Posjetili smo i skupštinski Odbor za bezbjednost i odbranu gdje su poslanici predstavili svoje poglede o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji i NATO-u, te javnom mnjenju po tim pitanjima. Pomenuti razgovori i obilazak kasarne u Danilovgradu, Centra za obuku i Vazduhoplovne baze u Golubovcima dodatno su me ubijedili u istrajnosti naše podrške vašim aktivnostima za ulazak u evroatlantske strukture. Tokom dva dana posjete Crnoj Gori vidjela sam zemlju koja veoma brzo i racionalno realizuje svoje odbrambene reforme i koja od nezavisnosti postavlja jasne obrise svoje, već istorijski poznate, državnosti. Radovalo me čuti da je

Crne Gora naša saveznica u ISAF misiji u kojoj učestvuje sa 31 pripadnikom VCG. To je Crnu Goru uvrstilo među države koje, s obzirom na brojnost svojih oružanih snaga, značajno utiču na misije uspostavljanja mira i bezbjednosti u Avganistanu.

Kako ocjenjujete dosadašnju saradnju u

oblasti odbrane između naših zemalja?

Raduje me da se međusobna saradnja Slovenije i Crne Gore na odbrambenom i vojnom planu, te planu bezbjednosti od prirodnih i drugih nesreća, od 2007. godine, stalno unapređuje. Napredak je najznačajnije na području planinske obuke i učenja stranih

jezika, logistike, informacijsko-komunikacijske podrške, međunarodnih operacija i misija, odbrambenog planiranja, vojne psihologije, te na obavještajno-bezbjednosnom području. Bilateralni sporazum sa Crnom Gorom je sporazum koji je zaista u potpunosti realizovan onako kako je bio i planiran.

Vjerujem da postoji i prostor za dalje unapređenje saradnje, gdje ga vidite?

Vidim velike mogućnosti za jačanje saradnje na području školovanja oficira, s obzirom da su i Slovenija i Crna Gora, u periodu zajedničke države, bile jedine republike na čijem području nije bilo vojnih akademija. Zato se naše države moraju brinuti na drugačiji način za potrebe školovanja oficira u odnosu na druge države kod kojih već postoji tradicija vojnog školstva. Tu naše države mogu sarađivati. Sada Slovenija može ponuditi Crnoj Gori određene oblike školovanja oficira crnogorske Vojske na štabnim školama u kombinaciji sa post-diplomskim studijama na univerzitetu, jer smo ovaj oblik obrazovanja za naše visoke oficire već dobro razvili. Pojedinačni oblik saradnje u razmjeni iskustava bi mogli još poboljšati na području osposobljavanja planinskih jedinica. Takođe, tu možemo vidjeti sličnosti kao i u slučaju vojnog školstva, s razlikom da su samo Slovenija i Crna Gora, u nekadašnjoj zajedničkoj državi, na svojoj teritoriji, imale po jedan korpus specijalizovan za ratovanje u planinama. Prije svega, moramo voditi računa da sačuvamo to znanje koje imamo o planinskom ratovanju, te ako možemo da ga i dodatno unaprijedimo. Mi pomažemo sa svojim iskustvima kada je riječ o prilagođavanju odbrambenog sistema NATO standardima i zato se Slovenija kandidovala za kontakt ambasadu za NATO u Podgorici. Sigurna sam da bi uspjeh naše kandidature dodatno pomogao saradnju na tom području, a raduje nas da su Predsjednik i ministar inostranih poslova izrazili uvjerenje da će naša kandidatura uspjeti. Godine 2011. i 2012. će biti najvažnije razdoblje za crnogorske strateške ciljeve, kao što su pristupanje NATO-u i EU. Mnogo vam možemo pomoći i na planu komunikacione strategije za članstvo

u NATO, jer smo u Sloveniji imali referendum i morali smo se dobro potruditi dok smo našu javnost ubijedili u prednosti članstva u NATO.

Vaša posjeta Crnoj Gori je rezultirala i potpisivanjem ugovora o doniranju podmornice P911 vašoj zemlji. Za koje namjene će podmornica biti upotrijebljena?

Podmornica će, po dolasku u Sloveniju, biti smještena u parku Vojnog muzeja u Pivki i biće dostupna posjetiocima muzeja. U narednom periodu namjeravamo da uredimo poseban prostor koji će biti namijenjen podmorničarstvu Jadrana i o tome naši

podmorničari već pišu knjigu. Kako kažu, države koje su nastale na tom području neće više razvijati podmorničke jedinice. Moramo se pobrinuti da tradicija podmorničarstva koja je postojala u našoj nekadašnjoj državi ne bude zaboravljena. Podmornica za nas Slovence, takođe, predstavlja značajnu tehničku zaostavštinu. Po nekim podacima, više od 60 odsto tehničkoga znanja uloženog u izgradnju podmornice, je upravo slovenačko. Ideja našeg vojnog muzeja je da donirana podmornica ne bude samo eksponat koji će biti izložen u parku Vojnog muzeja u Pivki, nego da postavimo cijelu multimedijalnu izložbu koja je povezana sa podmorničarstvom Jadrana.

Slovenačka vojska učestvuje u mirovnim misijama od 1997. godine. U kojim misijama sve učestvujete i kakvi su planovi po tom pitanju?

Trenutno učestvujemo sa najbrojnim kontingentom u operacijama KFOR na Kosovu, ISAF u Avganistanu, Althea u Bosni i Hercegovini, UNIFIL u Libanu, te operaciji UNTSO na Bliskom Istoku. Još prošle godine su naši vojnici bili u Čadu, a prije dvije godine u Iraku u operaciji NTM-I. Slovenačka vojska je već uputila 14. kontingent u ISAF, a plan je da u jesen 2010. preuzmемо vođenje sopstvene operativne grupe za mentorstvo i vezu (OMLT) u međunarod-

noj operaciji ISAF, za period od najmanje četiri rotacije. Pripadnici tog kontingenta se već intenzivno spremaju na promijenjeni način djelovanja u Avganistanu. Osim OMLT komponente koja je namijenjena mentorstvu i obuci jedinica Avganistanske vojske u svim fazama djelovanja, postojeće još i nacionalni elemenat podrške namijenjen administrativnoj i logističkoj podršci djelovanja cijelog kontingenta. Dio pripadnika će ispunjavati zadatke u vezi sa operacijom ISAF, a manji dio će obučavati Avganistansku vojsku za borbenu podršku, što pripadnici naše vojske rade od jeseni 2006. godine. U okviru kontingenta će, takođe, djelovati i civilni ekspert sa područja veterine koji nam je važan zbog cjelovitog

pristup stabilizaciji Avganistana.

S obzirom da su slovenački vojnici u Avganistanu od februara 2004, a na Kosovu od januara 2000. godine, možete li podijeliti sa nama iskustva iz tih misija? Takođe, interesuje nas i Vaša procjena aktuelnog bezbjednosnog stanja u Avganistanu.

Naše iskustvo govori da je uspjeh moguć sa cjelokupnim pristupom u kojem vojne snage, zajedno sa policijom i civilnim stručnjacima, grade političku infrastrukturu. Bezbjednosna situacija u Avganistanu je svaki dan lošija. S obzirom da naši vojnici nijesu samo zaduženi za aktivnosti u zemlji, oni se moraju dokazati i u kompleksnim situacijama u Avganistanu. Kada govorim o kom-

pleksnim situacijama, prije svega mislim da nijedna država ne može bez posljedica djelovati u Avganistanu, ukoliko djelovanje prethodno ne uskladi sa drugim saveznicima. Sada smo tamo zajedno - zbog svih nas i međunarodne bezbjednosti.

Kao političar i univerzitetski profesor, šta očekujete od novog Strateškog koncepta NATO-a?

Za Sloveniju je važno da kao članica NATO-a, ali i kao jedna od manjih država članica Saveza, može sarađivati u tako značajnom projektu kao što je izrada novog Strateškog koncepta Saveza. Slovenija je prošle jeseni bila domaćin jednog od četiri sastanka najvažnijih eksperata i ključnih političara NATO-a. Očekujemo da će novi Strateški koncept odgovoriti na pitanje djelovanja Saveza u budućnosti. Takođe, očekujemo ravnopravnost jer NATO počiva na odbrani svih svojih država članica. Novi koncept će odgovoriti i na nove prijetnje po bezbjed-

nost. Operacije su za sve države koje učestvuju ponekad i vrsta transformacije, pa bi novi Strateški koncept morao odgovoriti na pitanje opravdanosti djelovanja civilne komponente u okviru misije da bi bi djelovanje vojne komponente bilo efikasnije.

U Crnoj Gori postoji veoma živa debata o članstvu u NATO. Slovenija je članica od 2004. godine, pa nam recite iz Vašeg iskustva koje su prednosti i mane članstva u NATO?

Osnovna prednost članstva u NATO je za sigurno da možemo kao punopravni član učestvovati u odlučivanju kod najznačajnijih bezbjednosnih pitanja. Pomenuti treba značaj 5. člana Sjevernoatlantskog ugovora koji se odnosi na pravo kolektivne samoodbrane, a koji znači da napad na jednu članicu znači napad na sve. Značajno je, takođe, da Slovenija kao članica NATO ima osiguranu bezbjednost vazdušnog prostora. Da nije članica Saveza, morali bi bezbjednost vazdušnog prostora obezbijediti sami, što je izuzetno skupo. Zatim, bezbjednost kao članica NATO-a više je cijenjena od bezbjednosti koju bi morali sami osigurati. Slovenija je u nekadašnjoj zajedničkoj državi samo za potrebe savezne vojske davala 4 % BDP-a, a koliko je još bilo ulaganja ne znamo. Danas su naši izdaci za odbranu 1,5 % BDP-a i osjećamo se više zaštićenim nego ranije sa velikom vojskom. Teško mogu govoriti o manama, bolje bi bilo reći izazovima u pogledu odgovornosti koje donosi sa sobom članstvo u NATO. Ta odgovornost se krije prije svega u činjenici da si član od kredibiliteta Saveza, da si u zajedničkom dobru saveza i da pomažeš prijateljima u savezu kada je najteže.

Kakvo je Vaše mišljenje kada je riječ o Evropskoj spoljnoj i bezbjednosnoj politici, s obzirom da ste i član EU od 2004. godine?

Smatram da se EU na području nacionalne bezbjednosti u Lisabonskom sporazumu nije dobro organizovala. Iako je sada puno isčekivanja, novi poredak donosi da manje države moraju mnogo pokazati da bi nam priznali ravnopravnost.

I za kraj, recite nam kako gledate na po-

ložaj žena u odbrani, uopšte politici, te danas najvažnijem evropskom centru odlučivanja Briselu?

Danas je na mjestima odlučivanja premalo žena. Treba uvesti kvote koje bi ženama omogućile da učestvuju u strukturama gdje se donose odluke. Sada žene dobro i mnogo rade, ali u strukturama gdje se treba odlučivati one se teže probijaju. Ako zaista omogućimo ženama poziciju odlučivanja biće više razumijevanja, više osjećaja za solidarnost i više sposobnosti za sklapanje kompromisa nego što ga je u društvu gdje većinu odluka donose muškarci. To, po prirodi stvari, znači da treba spontano omogućiti takmičenje. Ako nam uspije uspostaviti takve metode rada da žene prisustvuju procesima odlučivanja, mislim da ćemo imati bolji svijet. O tome smo - mi, žene koje u državama EU zauzimamo važnije položaje, februara prošle godine, razgovorale u Kadizu u Španiji na drugom Sastanku žena na vodećim položajima i donijele deklaraciju koja poziva države na povećanje zastupljenosti žena pri političkom odlučivanju. U Slovenskoj vojsci, 15,5 odsto zaposlenih čine žene, u njoj djeluje sistem u kojem je ženama omogućeno da se probijaju ka vrhu. U upravnom dijelu Ministarstva odbrane je 40 odsto žena. Pripadnice Slovenačke vojske su sposobne, sa iskustvima iz misija i školovanjem u inostranstvu, da se probijaju na brigadirski mjesta. Veoma smo ponosni na svoje pripadnice i pripadnike.

mr Vidak Latković

Svijet pod okupacijom terorizma

Rusija je ponovo na udaru terorističke pomame i ostrašćenosti. Opet su teroristi samoubilački i zločinački pir priredili u samoj Moskvi. Ovaj put u srcu tog grada. Nasrnuli su na žilu-kucavicu velegrada, bombaški su napali gradski metro. Nema sumnje, teroristi biraju kulturna mjesta, landmark objekte velikih gradova. Njihova logika ih upućuje da treba izazvati što veći broj ljudskih žrtava, ali psihološki efekat zločinačkih "stratega" i egzekutora postiže se i izborom same mete napada. Napasti ono što je ključno za život, za biznis, što je ponos grada, nacije, kao, recimo, što je metro za Moskvu - to je "pun pogodak" za terorističku "filozofiju". Moskovski metro, izgrađen još prije Drugog svjetskog rata, ostao je netaknut i u to vrijeme, kao i sama Moskva. Iako je njemačka soldateska napregla sve svoje snage da osvoji Moskvu, Rusi su uspjeli da odbrane grad. Čitava njemačka ratna mašinerija bila je upregnuta da se grad osvoji. I nije uspjela.

A danas, bez rata, okupacije, bez ikakve najave, u miru, u Moskvu su "ušetale" dvije čečenske "crne udovice", stare svega oko 20 godina, i na jednom mjestu ubile nekoliko desetina, a ranile više od stotinu ljudi. I pored toliko vojske, policije, državnih bezbjednosnih službi i kontrola! Samo dan-dva nakon moskovskog masakra, izvedena su dva teroristička napada u ruskoj oblasti Dagestan. Nove žrtve. Gdje će udariti sljedeći put? I kada?

Iza ovakvih napada, po svemu sudeći, nameću se upravo takva pitanja. I, naravno, strah je jači. Nije li to nova, savremena,

svojevrsna "okupacija". Nevidljiva, osim u momentima samih zločina, a, zapravo, stalno prisutna, nepredvidljiva, podmukla. I što je najgore, uprkos svom zaklinjanju da će teroristi biti istjerani iz svojih jazbina, bez pravog, efikasnog, odgovora na ovu vrstu modernog rata.

Terorizam je, u stvari, neformalno objavljeni rat čitavom miroljubivom, demokratskom svijetu. Juče London, Njujork, Madrid, sada Moskva... Barak Obama je najvišim zvaničnicima Rusije poslao izraze solidarnosti SAD sa Rusijom. Sa Dmitrijom Mevedovim je, nedavno, potpisao sporazum o zabrani širenja nuklearnog oružja. Atomske bombe su velika opasnost. No, reklo bi se, danas su i te moćne ubilačke sprave u sjenci "bombica" kojima se opasavaju mladi fanatici, i

kojima, s vremena na vrijeme, izazivaju male "hirošime". Nuklearna bomba je, u neku ruku, predvidiva opasnost, ako se tako može reći - odgođena, buduća, opasnost. A kada će, i gdje će, zapucati terorističke bombe - nikad se ne zna. Mogu već danas, sutra.

Nije na nama da podučavamo velike sile, moćne zemlje, koje su upravo najčešća meta terorizma, šta će da rade, kako da uređuju sopstvene međusobne, i međunarodne odnose, ali, čini se, nije nesuvislo pitanje - zar ne bi bilo bolje da Obama i Medvedev potpišu sporazum o zajedničkoj borbi protiv terorizma. Izgleda, danas je veća opasnost i po Ameriku i Rusiju terorizam, njihov zajednički neprijatelj, nego što se one jedna drugoj bezbjednosna prijetnja. Jednostavno rečeno, Ru-

Teroristički napad na voz "Nevski ekspres"

sija i Amerika, tako se bar čini, imaju više razloga da se boje terorizma, nego jedna od druge. Neophodna je, stoga, jedinstvena akcija Moskve i Vašingtona, jer su oba grada, obje države, već iskusile terorističku nemilosrdnost.

Rusija i Amerika se, ipak, još nadmeću u vezi sa NATO-om. Vašington ostavlja utisak da nastoji da se alijansa približi granicama Rusije, a Moskva zazire od toga. Ni jedna ni druga zemlja, reklo bi se, bar u tom kontekstu, nijesu se još odrekle hladnoratovske, poslijeratne vojno-blokovske logike i ponašanja. Objema zemljama, ipak, zajednički su Al Kaida i Čečenija. To je, objektivno, ono što danas više spaja Rusiju i Ameriku, nego što ih razdvajaju same strateške ambicije NATO-a. Vašington bi, dakle, morao (i mogao) uvjeriti Rusiju da je upravo NATO danas jedini raspoloživi model, mehanizam, za borbu sa terorizmom, a Rusija bi trebalo da prestane sa prekorima, opomenama, pa i prijetnjama, zemljama koje namjeravaju da postanu članice te Alijanse.

Obje zemlje su, doduše, pokazale određene znake takvog susretanja njihovih pozicija i stavova. Amerika je odustala od instaliranja raketnog štita u Poljskoj i Češkoj.

Rusija je, s druge strane, ranije nagovijestila da će, preko svoje teritorije, pružiti određenu logistiku NATO trupama u Afganistanu. To je ono što ohrabruje. Ipak, nije dovoljno.

Dvije velike, moćne, zemlje, htjele to priznati ili ne, i same danas, takoreći, žive u strahu od terorizma. Trebalo bi, dakle, da to i priznaju. Prvo same sebi, da se jedna drugoj "povjere" i da na takvom uvjerenju i povjerenju počnu graditi jedinstvenu strategiju odbrane od savremenog zla. Strategiju koja bi, svakako, podrazumijevala punu kooperativnost sa drugim zemljama, velikim i malim. Svakako, i uvažavanje partnerstva osobito malih zemalja i njihovih nacionalnih bezbjednosnih interesa.

Crna Gora se, naravno, nedvosmisleno solidarizala sa Rusijom povodom terorističkog napada na moskovski metro. Predsjednik Filip Vujanović i premijer Milo Đukanović poslali su ruskim zvaničnicima poruke sa izrazima saučešća, ali i uvjerenja u potrebu odlučnije zajedničke borbe protiv terorizma. Od početka procesa za uključivanje u NATO, Crna Gora insistira upravo na tom stavu - da postoji jedinstvena savremena opasnost po čitav

svijet, terorizam, kao i da treba jedinstveno odgovoriti na taj izazov. Zasad, najmoćnija organizacija koja bi mogla da se prihvati tog zadatka je NATO. Crna Gora, dakle, nema ni ideološki, ni politički odnos prema toj alijansi. Svoje buduće članstvo ne motivise ni bilo kakvom "anti" politikom, protiv bilo koje zemlje. Crna Gora je uvjerenja da NATO nije više organizacija "protiv", svakako, ni protiv Rusije, već alijansa "za", savez demokratskih država za mir, za bezbjednost svake zemlje, za demokratiju, za prosperitet svih naroda koji dijele te vrijednosti.

Nažalost, danas najuvjerljivije u prilog tome govore upravo teroristički akti i zločini nad nedužnim ljudima. Kao što reče jedan Moskovljanin - nigdje više nije siguran, ni u vozu, ni avionu, ni u svom gradu, u svojoj ulici. Nijedna zemlja se ne može smatrati sigurnom. Nije li već dovoljno razloga da se formira globalna antiteristička alijansa. Pa makar se i ne zvala NATO. Ali dok se ime ne promijeni, ili se i sama organizacija ne promijeni u dovoljnoj mjeri da prestanu sumnjičenja u njenu ulogu, od NATO-a, zasad, nema bolje alternative za suočavanje sa terorizmom.

Ilija Despotović

Odavanje pošte žrtvama terorističkog napada na Lubyanka metro stanici u Moskvi

Iskustva iz regionalne saradnje

Crna Gora - pozitivna energija

Nakon svega tri godine punopravnog članstva u Centru za bezbjednosnu saradnju (RACVIAC), Crnoj Gori je ukazana čast da predsjedava njenim rukovodećim tijelom (Multinational Advisory Group - MAG). Prepoznati smo od ostalih zemalja kao pozitivan primjer i pozitivna energija koja pomaže jačanje regionalne saradnje na kojoj svi insistiramo, kaže za Partner potpukovnik Željko Popović.

Molim da za početak objasnite ulogu Centra za bezbjednosnu saradnju, u kontekstu regionalnog sistema odbrane i njegove transformacije, u skladu sa razvojem odnosa u regionu.

RACVIAC je osnovan kao regionalni centar za pomoć u sprovođenju sporazuma o kontroli i verifikaciji naoružanja. To je bilo kasnih devedesetih i početkom 2000. godine. Tada je to bila veoma potrebna priča, jer se kroz RACVIAC vršila edukacija zemalja regiona u sprovođenju ovih veoma važnih sporazuma. Međutim, samim razvojem situacije, odnosno smirivanjem regiona i poboljšanjem regionalne saradnje, javila se potreba da RACVIAC proširi svoje polje djelovanja. To novo polje je najprije bezbjednosna saradnja, kao jedna od ključnih tačaka za sve zemlje regiona.

RACVIAC je prepoznat kao centar u kom bi se sve zemlje regiona sastajale po raznim osnovama i razmjenjivale iskustva i ujedno vršile edukaciju svojih kadrova. U sklopu potreba, širila su se polja djelovanja RACVIAC-a, tako da je u njegov obim rada ušla i reforma sistema odbrane. Saradnja se ostvaruje i u oblasti ilegalne trgovine malim i lakim naoružanjem, u postupcima i pomoći u katastrofama, nadzoru i upravljanju granicama, pa i u prenamjeni vojnih objekata i rješavanju pitanja viška vojnog kadra.

Pomenuli ste da su regionalna stabilnost i saradnja jedni od ključnih preduslova za procese ne samo u Jugoistočnoj Evropi, nego i Evropi uopšte. Stiče se utisak da RACVIAC u tom procesu ima značajno mjesto pored ostalih organizacija koje se bave sličnom tematikom.

Svakako. Značaj RACVIAC-a prepoznaju sve važne međunarodne organizacije, što je u više navrata i potencirano. Između ostalog i Sjedinjene Američke Države, kao važan strateški partner, pridaju mu punu pažnju. SAD upućuju zemlje regiona da je regionalna saradnja osnov za dalje evroatlantske integracije kojima svi mi težimo.

Kažite nešto o organizacionoj strukturi ovog Centra.

RACVIAC je lociran u blizini Zagreba, u jednom malom mjestu Rakitje. Ministarstvo odbrane Hrvatske je dalo na korišćenje jednu bivšu vojnu kasarnu koja je preuređena za tu namjenu i sadrži sve kapacitete za optimalan rad centra takvog tipa. Od konferencijskih do smještajnih kapaciteta. RACVIAC ima svog direktora koji se rotacijski bira na dvije godine. U početku je to bila osoba iz Evrope. Međutim u posljednjih nekoliko mandata insistira se na regionalnom vlasništvu i direktori su iz regiona. Sada je trenutno direktor RACVIAC-a Ambasador Nikola Todorčevski iz Makedonije. Isto tako, predsjedavajući MAG rukovodećoj grupi koja upravlja RACVIAC-om, su visoki predstavnici zemalja iz regiona. Crna Gora je dobila tu čast da pomoćnik ministra, gospodin Draško Jovanović bude predsjedavajući MAG-om ove godine. U okviru tih aktivnosti u Bečićima je u aprilu održan 23. redovni sastanak rukovodećeg tijela MAG. Pored direktora RACVIAC-a postoji, vojničkim terminom rečeno, štab koji se bavi organizacijom života i rada Centra. Jedno akademsko tijelo, grupa eksperata, koje pokriva određene teme, priprema seminare i kurseve. Svake godine zemlje regiona dobijaju upitnik u kojima predlažu poželjne teme za svoju zemlju koje bi RACVIAC trebalo da obrađuje. Na osnovu

toga radi se godišnji plan i uzimaju se u obzir naše želje.

Smatrate li da je jednoglasnim izborom Jovanovića za predsjedavajućeg MAG, Crna Gora dobila svojevrsno priznanje za njenu opredijeljenost jačanju regionalne saradnje?

Upravo sam to htio naglasiti. Svega tri godine nakon ućlanjenja mi smo dobili priznanje da naš predstavnik bude predjedavajući MAG. Ja mislim da je na to uticala i politika Crne Gore kao države, koja regionalnu saradnju izuzetno

regionalnu saradnju. U prilog tome govori činjenica da je za vrijeme organizovanja ovog sastanka planirano potpisivanje novog sporazuma o budućem statusu RACVIAC-a. Praktično imamo privilegiju da budemo domaćin jednog novog iskustva u jačanju i poboljšanju regionalne saradnje.

O značaju ovog sastanka govori i učešće velikog broja visokih predstavnika ne samo iz zemalja članica, već i zemalja koje na neki način pružaju podršku ovim procesima.

potencira. Mi smo u regionu prepoznati kao jedan od mogućih medijatora u regionalnoj saradnji, da ne kažem u rješavanju nekih spornih pitanja. Prepoznati smo od ostalih zemalja kao pozitivan primjer i pozitivna energija koja omogućava jačanje te saradnje na kojoj svi insistiramo, jer svi smo je prepoznali kao preduslov za ulazak u evroatlantske integracije.

Na koji način će Crna Gora iskoristiti mandat predsjedavajućeg da promoviše našu zemlju?

Predsjedavanje MAG-om nije samo predsjedavanje Ministarstva odbrane, već i države Crne Gore. Samim tim imamo veoma tijesnu saradnju sa našim Ministarstvom inostranih poslova gdje se vrši, da tako kažem, dnevna koordinacija naših nastupa. Sigurno je da ćemo iskoristiti 23. sastanak MAG da promovišemo

Da. Pored zemalja regiona koja ima stalne članove, sastanku su, između ostalih, prisustvovali i predstavnici Francuske, Njemačke, Češke, Italije, Ruske Federacije. Dakle, veoma značajne zemlje Evrope imaju predstavnike koji su ili pridruženi članovi ili posmatrači koji daju svoj doprinos i značaj RACVIAC-u.

Možete li reći nešto više o aktivnostima Crne Gore u radu RACVIAC Centra?

Imamo čime da se pohvalimo. U 2009. godini Crna Gora je učestvovala sa 21 predstavnikom na raznim aktivnostima RACVIAC-a i imala osam predavača, priznatih stručnjaka iz određenih oblasti. Drugo, mi smo lani bili domaćini veoma važnog seminara na temu „Konverzija vojnih baza“ na kojem smo pokazali naša iskustva u ovoj oblasti. Seminar smo uspješno organizovali i mislim da su učesnici

ponijeli pozitivna mišljenja. Ove godine data nam je organizacija praktičnog dijela vježbe „Open Sky“. To je jedan sporazum koji omogućava zemljama Evrope da vrše nalet nad nekom druge zemlje.

Da li Crna Gora koristi aktivnosti ovog centra kao dio sveukupnih aktivnosti sa zajedničkim ciljem da se pridruži NATO?

Širok je dijapazon seminara, kurseva i aktivnosti koje se dešavaju u RACVIAC-u. Sigurno je da smo mi koristili raspoloživa iskustva. Na primjer, prilikom slanja naših vojnika u Afganistan, razmjenjivali smo iskustva sa kolegama iz Hrvatske koja tamo ima svoje vojnike. Čak je organizovan seminar sa tematikom „Mirovne misije - učešće u međunarodnom okruženju“. Mi kroz naš rad imamo tu mogućnost da koristimo kapacitete RACVIAC-a. Recimo, prekvalifikacija viška vojnog kadra, konverzija vojnih baza, sve su to interesantne teme gdje se mnogo dobrih iskustava iz drugih zemalja može primijeniti ovdje kod nas u Crnoj Gori.

Koliko će iskustva iz aktivnosti RACVIAC-a pomoći Crnoj Gori na putu ulaska u NATO?

RACVIAC ima tri osnovne aktivnosti. Treća aktivnost je međunarodna saradnja sa fokusom na evroatlantske integracije. Stečena iskustva se ugrađuju u naše planove i u skladu sa pozitivnim impulsima koje se donesu iz RACVIAC-a. Dovoljno je reći da NATO daje značaj RACVIAC-u i prepoznaje ga kao jedan od mehanizama olakšavanja ulaska zemljama regiona u NATO. Sva su iskustva dragocjena a jedno od tih je i RACVIAC Centar.

Kažu da se na sastancima RACVIAC mnogo opuštenije komunicira o stvarima koje su se dešavale u regionu u proteklom periodu, kao i o pomirenju. Vaše mišljenje o trenutnom stanju napretka procesa regionalne saradnje?

Odgovor na ovo pitanje bih počeo time da mogu i lično da kažem nešto o tim iskustvima, jer sam više puta učestvovao u raznim aktivnostima RACVIAC-a. Tamo imate za jednim stolom sve predstavnike zemalja regiona koji ponekad dotiču i bolne teme iz naše bliske prošlosti vezane za ratna zbivanja. Tu se vodi jedan veoma konstruktivan dijalog, ne u smislu ko je za šta kriv, nego kako prevazići neke probleme i kako ostvariti što bolju komunikaciju, kako na nivou vojski zemalja regiona, tako i na nivou država. Tu na pauzama za kafu vidite pet oficira u uniformama različitih zemalja, koji vode prijateljski dijalog, dotiču se bliske prošlosti bez ikakvih negativnih strujanja ili negativnog naboja. Svi koji tamo dođu imaju samo jedan cilj, da sarađuju.

Gligor R. Bojić

Ministarstvo odbrane Crne Gore veoma otvoreno za saradnju Beogradu avioni, Ljubljani podmornica

Ministar Boro Vučinić posjetio srpskog kolegu Dragana Šutanovca, a ugostio slovenačku koleginicu Ljubicu Jelušič

Crnogorska vojna diplomatija nastavlja sa odranije prepoznatljivim intenzitetom i efikasnošću, u interesu unapređenja međudržavnih odnosa Crne Gore sa drugim zemljama, ali i ukupnih odnosa u regionu. Ministar odbrane Boro Vučinić je polovinom aprila zvanično posjetio, prvi put, Srbiju, samo tri mjeseca pošto je Beograd odgodio njegovu posjetu, što je bila reakcija na uspostavljanje diplomatskih odnosa Crne Gore sa Kosovom. Već sjutradan, nakon povratka iz Beograda, Vučinić je bio domaćin slovenačkoj kolegici Ljubicu Jelušič. Ministri susreti ni u Beogradu, ni u Podgorici nijesu bili puki zvanični razgovori, protokolom ograničeni. U obje prilike, Vučinić je napravio "konkretan posao", sa srpskim ministrom Draganom Šutanovcem je potpisao sporazum o razmjeni vojne imovine i dokumentacije, a sa Jelušičevom ugovor o donaciji.

Prema sporazumu Vučinića i Šutanovca, potpisanom na aerodromu Batajnica, Crna Gora je Srbiji ustupila šest aviona, tipa "Super Galeb". Srbija je Crnoj Gori predala dio svog vlasništva u preduzeću "Prvoborac" u Herceg Novom i uređaj za noćno slijetanje aviona. Svakako, imovina je na obje strane vrijedna, i u ovom slučaju nije toliko važan njen komercijalni izraz. Mnogo je važniji doprinos te razmjene ukupnim odnosima Crne Gore

i Srbije. Ima u tome i neke dublje simbole. Dvije države koje su nekad bile u jednoj, pokazale su da mogu i dalje sasvim dobro sarađivati, i da mjera te saradnje i ne mora biti precizna materijalna računica. Stoga je, u najmanju ruku, nekorektno to što su neki mediji, poslije sporazuma Vučinića i Šutanovca, objavili da je Crna Gora "vratila" avione Srbiji.

objekte u Crnoj Gori. Biće ustupljena i personalna dokumentacija pripadnika Vojske Crne Gore. Riječ je o oko šest hiljada personalnih dokumenata osoba iz Crne Gore.

Vučinić i Šutanovac su zajednički, simboličnim pritiskom na dugme za start, pustili u rad simulator leta koji je Vlada Crne Gore poklonila Vladi Srbije. Crno-

Ni, politički, ni u pravno-svojinskom smislu, apsolutno nije riječ o "povraćaju". A isti medij, uzgred rečeno, nije naveo da je Srbija Crnoj Gori "vratila" imovinu u Herceg Novom.

Pomenutim sporazumom, Ministarstvo odbrane Srbije se obavezalo da Ministarstvu odbrane Crne Gore ustupi i projektnu dokumentaciju za značajne vojne

gorski ministar je posjetio i samo Ministarstvo odbrane Srbije, kao i Vojnu akademiju. Razgovarano je i o drugim oblicima saradnje, posebno u sistemu vojnog obrazovanja. Od 2006. godine, na vojnim školama u Srbiji diplome su stekla 44 pripadnika Vojske Crne Gore. Sada se u Beogradu, na raznim institucijama, školuje 17 pripadnika. Pripadnici Vojske Sr-

bije, prema ranijem dogovoru načelnika generalštabova vojski dvije zemlje, Dragana Samardžića i Miloja Miletića, obučavaće se u Regionalnom centru za obuku pilota helikoptera u Podgorici. Takođe, pripadnici Vojske Crne Gore će se obučavati u Centru za atomsko-biološko-hemijsku odbranu u Kruševcu.

Šutanovac je, inače, već bio u posjeti

prinos miru, stabilnosti i dobrim odnosima u regionu.

Crna Gora se kao dobar susjed i primjer pokazala i u odnosima sa Slovenijom. Na osnovu sporazuma Vučinića i Jelušičeve, 15. aprila, crnogorska Mornarica će Sloveniji pokloniti podmornicu, koja će u toj zemlji služiti kao muzejski eksponat. Podmornica je proizvedena 80-tih godina

Crnoj Gori i sa Vučinićem, kako su obojica ranije isticali, ima dobre odnose. Dobra saradnja Crne Gore i Srbije u oblasti odbrane, naravno, kako je sam Vučinić rekao, ne tiče se samo međudržavnih odnosa dvije zemlje, nego je i do-

prošlog vijeka. Do sada je bila u Tivtu i jedna je od šest podmornica Ratne mornarice bivše SFRJ. U Crnoj Gori ostale su još dvije podmornice istog tipa. Poklon podmornice Sloveniji, takođe, pun je simbolicke. Dvije bivše jugoslovenske repub-

like, sada samostalne države, simbolički, na neki način, čuvaju uspomenu na vrijeme kada su bile u jednoj državi. Neko bi, možda, očekivao da bi Crna Gora imovinu bivše države, koja se zatekla na njenoj teritoriji, prije svega, komercijalizovala. Ipak, nije tako. Čak i u ovakvoj, ekonomski nepovoljnoj situaciji, Crna Gora se odlučila na poklon podmornice.

Slovenački ministar, Ljubica Jelušič, prilikom posjete Podgorici, pohvalila je uspjeh Vojske Crne Gore da je, samo za četiri godine otkako je formirana, poslala jednu svoju jedinicu u mirovnu misiju u Avganistanu. Jelušič, čija je zemlja članica NATO-a, izrazila je želju da bude ambasador Crne Gore u procesu njenih priprema za punopravno članstvo u Alijansi. Slovenija je prihvatila da bude kontaktzemlja za NATO. Podršku Crnoj Gori, u tom smislu, nude i druge zemlje. Crnogorsko Ministarstvo odbrane, nema sumnje, svuda nailazi na otvorena vrata. Vojska Crne Gore je, svakako, respektabilna u regionu i šire. Naš sistem odbrane je, po svemu sudeći, jedna od oblasti koja uspješno doprinosi ukupnoj afirmaciji Crne Gore u međunarodnim razmjerama.

I. Despotović

Talibani i trgovina drogom

Prema navodima nedavno objavljenog izvještaja Komiteta za spoljne poslove Senata SAD, američke obavještajne agencije i dalje vjeruju da su donacije bogatih simpatizera iz Persijskog zaliva većina novca kojim se finansiraju talibani, Al Kaida i druge ekstremističke grupe koje djeluju na granici Avganistana i Pakistana.

Sagledavajući njihove svakodnevne aktivnosti na terenu, dolazimo ipak do drugačijeg zaključka. Bilo da je riječ o obezbjeđivanju ruta za trgovinu opijumom, otmicama, pljačkama banaka, iznudama ili švercu ljudi, tafkiri grupe na obje strane granice danas više djeluju kao mafijaši nego kao mudžahedini.

Teško je donositi uopštene zaključke o pobunjeničkim aktivnostima na avganistansko-pakistanskoj granici, jer postoji mnoštvo različitih antidržavnih grupa koje djeluju na obje strane Durandove linije i one se ne ponašaju na isti način. I dalje dolaze izvještaji o liderima ekstremista koji traže i dobijaju novčane donacije od članova zajednica koji ih simpatišu.

Ipak, navedene antidržavne grupe, po svemu sudeći, sve su više uključene u kriminalne načine dolaženja do novca. Uključivanje u tokove kriminala mijenja ne samo njihovu strategiju vojne borbe već i osnovu prirode pobunjeničkih akcija uopšte. Sve je više dokaza da neki komandanti avganistanskih talibana kontrolišu transport droge, što govori da ti pokreti šire sferu svog kriminalnog uticaja.

Transformacija pobunjeničkih grupa ne predstavlja novost: istorija pobunjeničkih pokreta širom svijeta pokazala je da se pobunjenici i terorističke grupe iznova okreću kriminalu kako bi finansirali svoje aktivnosti. Tokom vremena prihodi koji su prikupljeni kriminalom korumpiraju posvećenost originalnoj ideologiji tih pokreta. FARK, IRA i Hezbolah primjeri su organizacija koje su prošle kroz takve metamorfoze. Možda je najbolji primjer iz istorije sicilijanska mafija koja je poput talibana osnovana kako bi štitila etničku zajednicu od nasilja lokalnih vladara.

U južnom i jugozapadnom Avganistanu, gdje talibani štite i oporezuju tržište opijuma, na kome se obrću milijarde dolara, pobunjenici su intenzivirali svoje učešće u trgovini u odnosu na 2001. godinu. U početku su talibanski komandanti prije svega naplaćivali transport droge koji bi prolazio kroz prostore pod njihovom kontrolom, da bi se kasnije uključili u poslove pružanja zaštite transporta droge i pogone za preradu heroina. Sada je sasvim uobičajeno da se čuje da talibanski komandanti imaju sopstvene pogone za preradu, kojih je sve više na teritorijama koje se nalaze pod kontrolom pobunjenika.

Sve je više dokaza, takođe, da neki talibanski komandanti u Avganistanu nastavljaju da kontrolišu transport droge, pošto one napuste teritoriju te države, što ukazuje da su počeli da šire svoju sferu kriminalnog uticaja. Iako su talibanski komandanti integrisali svoje aktivnosti kroz trgovinu opijumom, i dalje ne bi bilo istina ako bismo rekli da talibani kontrolišu tržište narkotika. Narko-karteli, koji su uglavnom bazirani u Pakistanu i zavisni od veza koje imaju sa antidržavnim i državnim akterima, ostaju ključni donosioci odluka u tom poslu i zarađuju najveći dio profita od te kriminalne aktivnosti.

Iako je jasno da je sve više talibanskih komandanata u tom poslu zbog zarade, bilo bi pogrešno zaključiti da su ti pokreti napustili svoj osnovni cilj, a to je istjerivanje zapadnih snaga iz Avganistana. Bilo bi možda bolje i preciznije reći da mali broj istinskih vjernika i dalje komanduje avganistanskim talibanima, a postoje dokazi da oni raskošno žive upravo od kontrole trgovine narkoticima.

Ključno pitanje koje bi zapadne obavještajne službe trebalo sebi da postave jeste šta ruko-vodstvo talibana namjerava da uradi s većim dijelom novca zarađenog trgovinom drogom i drugim kriminalnim aktivnostima. Po mo-joj procjeni njihova godišnja zarada dostiže do pola milijarde dolara.

Durandova linija (crveno) - granica između Avganistana i Pakistana

Profit od kriminalnih aktivnosti ne dolazi samo od narkotika. Od 2001. godine pobunjenici i takfiri grupe na obje strane Durandove linije proširili su svoje aktivnosti na čitav spektar kriminalnih radnji. Kidnapovanje je postalo sve unosniji posao u kome zajedno učestvuju kriminalni gangovi i grupe pobunjenika koje zajedno rade kako bi iznudile novac od bogatih preduzetnika tražeći novac za otkup od njihovih porodica.

U prošlosti su žrtvama odrubljivane glave pred kamerama kako bi se poslala politička poruka. Najpoznatiji slučaj te vrste bilo je ubistvo novinara Volstrit žurnala Danijela Perla. Nedavna otmica dopisnika Njujork tajmsa Dejvida Rodija, za čiji su otkup, prema navodima pakistanskih vlasti, pobunjenici tražili dvadesetosam miliona dolara, pokazala je da je sada zarada postala glavni motiv.

Grečen Piters

Preuzeto iz Evroatlantske revije

Kraj prvog dijela

Koncept operativnih sposobnosti u Vojsci Crne Gore

Obuka i vježba po NATO standardima

Osnove za uspostavljanje i razvoj Koncepta Operativnih Sposobnosti (Operational Capabilities Concept-OCC) mogu se naći u zaključcima NATO samita u Briselu 1994. godine kada je iniciran program Partnerstva za mir. Na sledećem, Vašingtonskom samitu, 1999. godine, predstavljeno je i usvojeno Unaprijeđeno i operativno partnerstvo za mir (EMOP: Enhanced and More Operational Partnership for Peace) kada se prvi put pominje i Koncept Operativnih Sposobnosti, a kao rezultat iskustava stečenih u operacijama u Bosni i Hercegovini.

Program predstavlja dragocjeno sredstvo za zemlje MAP da sagledaju i poboljšaju nivo interoperabilnosti i da ocijene nivo sposobnosti. Pored toga, program je vrlo fleksibilan, jer državi daje mogućnost da odluči do kog nivoa u okviru programa želi učestvovati, tj. da iskaže „nivo ambicije“. Ocjenjivanje deklariranih partnerskih jedinica realizuje se na dva nivoa, koji su dalje podijeljeni na više podnivoa.

Kompletan ciklus pripreme i ocjenjivanja jedinice po navedenim nivoima u idealnim uslovima trebalo bi da traje od tri do četiri godine i može se prikazati, kao na slici 1.

Trenutno u programu učestvuje 12 partnerskih zemalja, sa 77 jedinica jačine preko 12.000 vojnika.

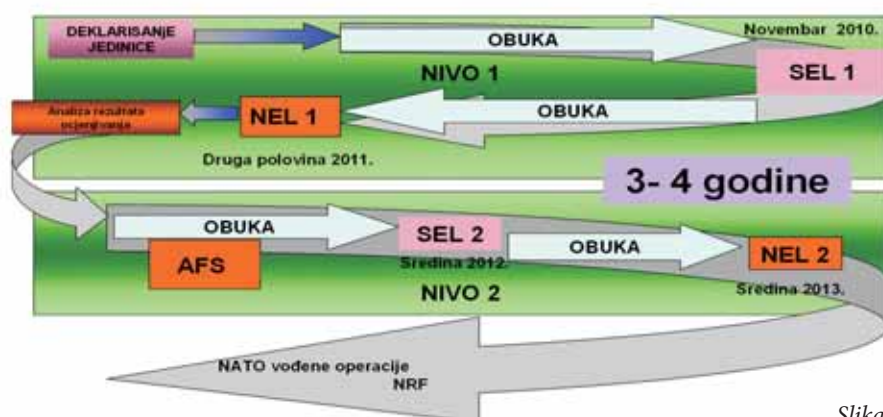
Crna Gora je sa implementacijom OCC programa započela u februaru prošle godine upućivanjem tzv. „pisma namjere“, a nakon posjete ekspertskeg tima, koji je predvodio potpukovnik Roy Tweter iz Savezničke komande za operacije, i zvanično deklarirala jedinicu u novembru 2009. godine. U NATO komandnoj strukturi direktna odgovornost za praćenje i pomoć u implementaciji koncepta operativnih sposobnosti u Vojski Crne Gore dodijeljena je Komandi združenih snaga u Napulju. Transformacijom te Komande, koja se očekuje uskoro, nadležnost za praćenje implementacije OCC programa u Vojski Crne Gore biće prenešena na taktički

nivo, na Komandu kopnene komponente u Madridu.

U organizacijskoj strukturi Vojske Crne Gore opredijeljena su mjesta referenata za koncept operativnih sposobnosti u Generalštabu Vojske Crne Gore i Brigadi kopnene vojske. Sa nivoa Generalštaba vrši se koordinacija planiranih aktivnosti, kroz redovnu komunikaciju sa Savezničkom komandom za operacije u Monsu i Komandom združenih snaga u Napulju. Veoma važnu ulogu u koordinaciji i usaglašavanju planiranih aktivnosti ima i crnogorski oficir za vezu u Savezničkoj komandi za operacije u Monsu, kapetan fregate Darko Vuković. Saradnja sa komandama NATO, u oblasti OCC programa, je potpuna i ocjene nivoa i kvaliteta dosadašnje realizacije aktivnosti i implementacije programa u Vojski CG su vrlo visoke, što je i zvanično potvrđeno od najviših predstavnika NATO iz ove oblasti u više navrata.

IDEALAN TOK AKTIVNOSTI

Slika 1

Jedinica za ocjenjivanje u Nikšiću

Vojska Crne Gore deklarirala je 1. Pješadijsku čet, Pješadijskog bataljona, Brigade kopnene vojske u snage po konceptu operativnih sposobnosti. Jedinica je stacionirana u kasarni „13. jul“ u Nikšiću. Komanda Pješadijskog bataljona, predvođena komandantom potpukovnikom Danilom Delićem, započela je intenzivne pripreme deklarirane jedinice za ocjenjivanje. Na čelu čete se nalazi kapetan Enes Murić koji je od marta angažovan kao komandir jedinice Vojske Crne Gore u sastavu misije ISAF u Avganistanu. Za vrijeme njegove odsutnosti, na dužnosti će ga zamjenjivati poručnik Predrag Lučić koji je kroz usavršavanja u prestižnim centrima za obuku u SAD ostvario visoke rezultate i stekao stručno specijalistička znanja i iskustva koja će moći primijeniti na novoj dužnosti, i tako unaprijediti kvalitet obuke. Dugogodišnje iskustvo prvog podoficira u Pješadijskom bataljonu, u radu sa vojnicima, starijeg vodnika I klase Koste Krstajića, garant su kvalitetne obuke i rada u jedinici. Vojnici po ugovoru raspoređeni na dužnosti u četi, već su završili osnovnu obuku u Centru za obuku u periodu januar-mart ove godine, a 1. aprila je svečano obilježen početak kolektivne obuke u jedinici. Obraćajući se pripadnicima 1. Pješadijske čete prilikom svečanog obilježavanja početka obuke Načelnik Generalštaba Vojske Crne Gore, viceadmiral Dragan Samardžić, istakao je:

„Vaš motiv treba biti činjenica da, danas, u Vojsci Crne Gore, pored vojničkih obaveza i zadataka, pripadnici imaju priliku da: uče strane jezike, putuju i usavršavaju se u inostranstvu, sreću i upoznaju kolege iz zemalja širom svijeta. To je pored osjećaja časti služenja svojoj zemlji u isto vrijeme i profesionalna satisfakcija pozivom koji ste odabrali.

Očekujem da ćete na kraju obuke, kroz vježbe, u ciklusu ocjenjivanja koje će realizovati ocjenjivački timovi VCG i NATO-a, pokazati visok stepen operativnih sposobnosti jedinice u izvršavanju postavljenih zadataka i na taj način afirmisati vrijednosti naše Vojske i na međunarodnom planu.

Savremeni vojnik široko obrazovan

Obuka će se planirati, organizovati i izvoditi u skladu sa novim Uputstvom za upravljanje obukom, koje je još jedan od vrlo bitnih dokumenata za funkcionisanje i unapređenje sistema obuke u Vojsci. U procesu obučavanja i usavršavanja pripadnika je-

dinice, učešće će uzeti sve strukture Vojske Crne Gore. Težište u obučavanju će biti na savremenim vojnim operacijama, odnosno operacijama podrške miru i operacijama u urbanoj i ruralnoj sredini, a pored toga

realizovaće se brojni sadržaji iz vatrene obuke, alpinizma, savlađivanja vodenih prepreka, rada sa minsko-eksplozivnim sredstvima itd.

S obzirom na to da savremene vojne operacije zahtijevaju da vojnik bude visoko obučan i široko obrazovan, jedan od sadržaja koji će imati važnu ulogu u obuci jeste i sanitetska podrška. U tom cilju, sanitetska obuka će imati izuzetan značaj za razvoj sposobnosti jedinice. Iskustva i znanja iz ove oblasti, u procesu obuke, jedinici će prenijeti stručni kadrovi sa Vojno-medicinskog centra, na čijem je čelu pukovnik Predrag Maraš.

Rezultati obuke i dostignuti nivo interoperabilnosti deklarirane jedinice, na kraju će biti provjereni na vježbi, koja će sublimirati sve sadržaje obučavanja. Tim za vježbu na čijem je čelu pukovnik Jovan Krklješ, već je otpočeo pripreme za realizaciju vježbe. Vježba će biti realizovana u skladu sa NATO standardima, a biće praćena od strane NATO posmatrača. Komunikacija tokom vježbe i ocjenjivanja biće na engleskom jeziku, što od ključnog ljudstva u deklariranoj jedinici i ocjenjivačkom timu zahtijeva poznavanje engleskog jezika. Iz toga razloga najvažniji dokumenta za vježbu: scenario, lista glavnih dešavanja i standardne operativne procedure biće urađene na engleskom jeziku.

S obzirom na to da je krajnji cilj programa razvoj interoperabilnosti i sposobnosti, uspješno sprovođenje koncepta operativnih sposobnosti u deklariranoj jedinici omogućiće da se iskustva prenesu i na ostale sastave Vojske. Usvajanjem savremenih standarda obuke i ocjenjivanja u deklariranoj jedinici stvorice se baza kvalitetnog kadra instruktora i komandira koji bi svoja znanja, kroz kurseve u zemlji mogli prenijeti na ključno ljudstvo u ostalim jedinicima. Zbog toga je, pored doprinosa međunarodnim mirovnim operacijama u kriznim područjima, implementacija koncepta operativnih sposobnosti po svojoj važnosti u samom vrhu liste prioriteta kad je u pitanju reforma sistema odbrane.

kapetan Aleksandar Pantović

kapetan Mitar Klikovac

Internship program u Ministarstvu odbrane Crne Gore

Stażisti zadovoljni dodatnom edukacijom

Internship program predstavlja program dodatne edukacije studenata završnih godina. Jedan od glavnih ciljeva ovog programa je da studenti, pored znanja, stečenih tokom studiranja, dobiju i jedno praktično iskustvo kroz stažiranje u državnim institucijama. Ovaj program se odvija u Skupštini Crne Gore, Vladi i Ministarstvu odbrane Crne Gore. Program sprovodi Centar za demokratsku tranziciju (CDT), u saradnji sa državnim institucijama. Kroz program stažiranja u državnim institucijama do sada je prošlo više od 100 studenata. Trenutno u državnim institucijama stažira tridesetak studenata završnih godina studija, od kojih četvoro u Ministarstvu odbrane.

Polaznici ovog programa se biraju na javnom konkursu koji raspisuje CDT. Nakon konkursa, slijede intervjui sa potencijalnim učesnicima Internship programa, a potom konačan odabir učesnika i to prema ranije utvrđenim kriterijumima. Pošto se završi odabir i definišu obaveze studenata tokom stažiranja, slijedi upoznavanje sa Pravilnikom o radu u određenoj državnoj instituciji. Takođe, pristupa se potpisivanju ugovora o profesionalnom pristupu, poverljivosti informacija i komunikaciji. Sljedeći korak je jedna vrsta obuke koju sprovodi CDT, a koja ima za cilj kako informisanje budućih stažista o instituciji u koju dolaze, tako i informisanje o očekivanjima koja CDT postavlja pred same stažiste.

Tokom stažiranja u nekoj od državnih institucija supervizori, koji su ujedno i zaposleni u institucijama, stažiste upoznaju sa procesom rada u određenoj instituciji, gdje na praktičnim primjerima uče kako se konkretno izvršavaju radne obaveze i zadaci. Pored aktivnosti koje se tiču samog stažiranja, studentima se daje prilika da se upoznaju sa radom određenih međunarodnih organizacija, političkih partija i diplomatskih predstavništva, kroz redovne mjesečne posjete.

Nakon završetka programa stažiranja, stu-

denti dobijaju zvanični sertifikat koji potpisuje visoki funkcioner državne uprave, kao i predsjednik Centra za demokratsku tranziciju. Takođe, treba napomenuti da nakon završetka stažiranja, CDT organizuje sastanke sa predstavnicima državne institucije u kojoj se program odvijao, kako bi se ocijenio uspjeh programa i kako bi se razmotrila mogućnost zapošljavanja studenata koji su sa velikim uspjehom pohađali Internship program.

Prošle godine po prvi put Internship program je sproveden u Ministarstvu odbrane Crne Gore. Tokom trajanja ovog programa stažirala su četiri studenta Univerziteta Crne Gore i to dva studenta Pravnog fakulteta i po jedan student sa Fakulteta za engleski jezik i književnost, kao i sa Fakulteta političkih nauka. Program je ukupno trajao šest mjeseci, počeo je u februaru, a završen je u julu 2009. godine. Stažisti su bili raspoređeni u sektoru za politiku odbrane.

Stažiranje u Ministarstvu odbrane počelo je tako što su se stažisti upoznali prije svega sa

zaposlenima i nadređenima, odmah zatim i sa samim procesom rada što je podrazumijevalo upoznavanje sa svim zadacima, načinima rada, procedurama i protokolima u Ministarstvu odbrane. Ovdje treba napomenuti da su zaposleni u Ministarstvu pokazali visok stepen kooperativnosti i strpljenja u radu sa stažistima, a kasnije i veliko povjerenje, kada su vremenom stažistima delegirane "veće" obaveze kao i više posla.

Pored uobičajnog "kancelarijskog" posla, stažisti su davali svoj doprinos u drugim aktivnostima Ministarstva odbrane Crne Gore. Stažisti su zahvalni svima koji su omogućili da budu dio ovog programa, posebno Centru za demokratsku tranziciju i Ministarstvu odbrane Crne Gore. Takođe, stažisti svoju zahvalnost duguju zaposlenima od kojih su imali priliku da uče, kao i sa kojima su imali zadovoljstvo da rade.

Dordije Brkuljan

Bivši stažista u Ministarstvu odbrane Crne Gore

Sistem odbrane i krize

Ne čekali opasnosti bez plana

Pored Strategije nacionalne bezbjednosti, Strategije odbrane i Strategijskog pregleda odbrane, Plan odbrane Crne Gore, Zakonom o odbrani definisan je kao strateški dokument, nužan za koordinirano djelovanje nosilaca odbrambenih priprema u uslovima vanrednog ili ratnog stanja.

Izradu ovako značajnog i kompleksnog dokumenta realizovala je Interresorna komisija za izradu Plana odbrane Crne Gore, koju je formirala Vlada Crne Gore.

Prije izrade ovog dokumenta prethodno su donijeta podzakonska akta kojima su utvrđene obaveze nosilaca odbrambenih priprema (Uredba o načinu organizo-

vanja i izvršavanja Radne obaveze, Uredba o načinu organizovanja i izvršavanja materijalne obaveze, Uredba o evidenciji ljudskih resursa za potrebe odbrane, Odluka o određivanju predmeta i usluga od posebnog značaja za odbranu, Odluka o određivanju velikih tehničkih sistema od značaja za odbranu, Odluka o mjerama pripravnosti za vrijeme ratnog ili vanrednog stanja, Uputstvo za izvršavanja mjera pripravnosti u slučaju ratnog stanja kao i Uputstvo za izradu Plana odbrane).

Vlada Crne Gore je donijela Plan odbrane Crne Gore u decembru 2008. godine. U martu ove godine usvojila je Izvještaj o implementaciji Plana

odbrane Crne Gore u periodu od njegovog donošenja do danas.

S obzirom na opredijeljenje Crne Gore za evroatlantske integracije, Plan odbrane Crne Gore je, u suštini, potpuno nov dokument, kojim je omogućen pravni okvir za započete reforme u oblasti odbrane.

U dokumentu, kakav je Plan odbrane Crne Gore, predstavljeno je državno opredijeljenje, da se stabilnost i bezbjednost najefikasnije mogu ostvariti saradnjom i zajedničkom akcijom svih nosilaca odbrambenih priprema, definisanih

Zakonom o odbrani Crne Gore (državni organi, organi državne uprave, lokalne sa-

mouprave, veliki tehnički sistemi i druga pravna lica i preduzetnici koji proizvode predmete ili vrše usluge od zanačaja za odbranu).

Iako je danas izraženo uvjerenje, da konvencionalni sukobi u ovom trenutku ne predstavljaju prijetnju Crnoj Gori u bližoj budućnosti, ti izazovi, ipak, nijesu isključeni.

Ako pažljivo analiziramo opasnosti u današnjem svijetu, vidimo da one mogu doći, kako iz unutrašnjeg, tako i iz spoljašnjeg okruženja. Svakodnevno se čuju pojmovi: nesreće, vremenske i druge nepogode, terorizam, epidemije, pandemije, hemijski i drugi akcidenti, pa do štrajkova, unutrašnjih nemira i mnogi drugi izazovi, rizici i prijetnje. Sve to susrećemo kroz tri ključna dešavanja, OPASNOST KRIZA KATASTROFA.

Svi ovi pojmovi imaju jednu zajedničku stvar, a to je da ukoliko se blagovremeno ne predvide i ne dočekamo ih adekvatno i spremni, dolazi do krize koja može da preraste u katastrofu bilo koje vrste, a svakako da je rat jedna od najtežih koja pogađa čovjeka kao pojedinca i čovječanstvo uopšte.

Opasnosti koje se mogu desiti, omogućuju opstajanje samo onima, koji ih mogu predvidjeti i koji se mogu adekvatno za njih pripremiti.

Krizne situacije su stare koliko i čovječanstvo, pa se može reći da krizni menadžment ne predstavlja egzaktnu nauku, već praksu rukovođenu teorijom, koja u istraživačkom smislu obuhvata događaje (krize), koje imaju određene zajedničke zakonitosti, ali i velike međusobne razlike.

Kriznoj situaciji uvijek prethodi opasnost (događaj, fenomen, ili ljudska aktivnost), koja nastaje u izuzetnom trenutku. Ako nijesmo u stanju da u tom trenutku reagujemo ispravno, krizna situacija vrlo lako može da preraste u katastrofu (rat je najveća katastrofa koja može zadesiti čovjeka).

Postoje dva tipa kriza „one kojima vi upravljate i one koje upravljaju vama“.

Krizni menadžment, kao aktivnost odnosno funkcija ili proces, mnogo je stariji od samog termina i ima za cilj da identifikuje, izuči i predvidi moguće krizne situacije, uspostavi posebne načine koji će omogućiti da se kriza spriječi ili da se sa njom izbori, odnosno, prevaziđe uz minimum njenih posljedica, odnosno da se što prije vrati normalno stanje.

Cilj kriznog menadžmenta je da se unaprijed predvidi i zaštiti čovek od mogućih opasnosti, a ako se one dese, da uspješno organizuje pravilno rukovođenje resursima, kako bi izvršili brzu sanaciju, kao i da se obezbijede mehanizmi da se one ne ponove.

Na osnovu, asimetričnih i drugih prijetnji, Strategijom nacionalne bezbjednosti i Strategijom odbrane, definisane su misije Vojske Crne Gore. Tradicionalna namjena Vojske proširena je i na nove zadatke. Vojska pomaže civilnim institucijama prilikom prirodnih i vještačkih katastrofa i doprinosi uspostavljanju i očuvanju međunarodnog mira.

Razvojem operativnih sposobnosti, Vojska u kriznom menadžmentu treba da obezbijedi uspješno izvršavanje opredijeljenih misija i zadataka.

Sistem odbrane treba da doprinese prilagođavanju nacionalnih institucija NATO standardima u oblasti civilno-vojnih odnosa i saradnje. Proces reforme odbrane u Crnoj Gori je složen i dugotrajan.

Uputsvom za izradu Plana odbrane Crne Gore propisan je sadržaj i način izrade dokumenta, kojima nosioci odbrambenih priprema, osim građana, u miru utvrđuju svoju organizaciju i način rada, određuju zadatke, snage, sredstva, mjere i postupke odbrane, i druge odbrambene aktivnosti za vrijeme vanrednog ili ratnog stanja.

Ovaj Plan sadrži: Plan pripravnosti, Plan upotrebe Vojske Crne Gore, Plan organi-

zacije i način rada državnih organa, organa državne uprave i organa lokalne samouprave, Plan obaveza privrednih društava, drugih pravnih lica i preduzetnika koji proizvode predmete ili vrše usluge od značaja za odbranu, Plan elektronske komunikacije i poštanske djelatnosti i Plan bezbjednosti i zaštite.

Ministarstvo odbrane ima svoj Plan odbrane. U toku je izrada planova odbrane ostalih nosilaca odbrambenih priprema. Svi nosioci odbrambenih priprema, u izradi svojih planova odbrane, planiraju potrebne resurse i razrađuju konkretne aktivnosti i zaduženja, u skladu sa obavezama koje proističu iz Plana odbrane Crne Gore. Za koordinaciju i stručnu pomoć zaduženo je Ministarstvo odbrane i stručno lice koje po sistematizaciji i odlukom Ministra odbrane imenovano kao nosilac poslova na Planu odbrane i ujedno rukovalac Plana.

Plan odbrane Crne Gore, kao i svi planovi nosilaca odbrambenih priprema, se redovno usklađuje sa važećim zakonima i propisima, odnosno ažurira po drugim pitanjima koja dovode do promjena.

Plan odbrane razrađuju procedure djelovanja preventivno, za slučaj vanrednog ili ratnog stanja. Plan za nosioca odbrambenih priprema odobrava starješina organa, a zaduženo lice-a, uz stručnu pomoć i saradnju sa nadležnima vrši dalje ažuriranje dokumenta.

Na osnovu svega iznijetog, može se konstatovati da Plan odbrane Crne Gore ima izraženu i značajnu funkciju u kriznom menadžmentu koja se ostvaruje u sinergiji sa ostalim elementima, odnosno podsystemima bezbjednosno-odbrambenog sistema.

mr Ljiljana Đukanović,

Autor je samostalni savjetnik I u Odsjeku za strategijsko planiranje odbrane i magistar odbrane

NATO inspekcija

zadovoljna

Prva inspekcijska kontrola implementacije Sporazuma o bezbjednosti informacija između Crne Gore i NATO izvršena je početkom marta.

To je bila prva zvanična bezbjednosna kontrola od sertifikacije Sporazuma i veoma bitna u kontekstu prijema Crne Gore u MAP i predstojećih obaveza.

znati od strane službenika Direkcije za zaštitu tajnih podataka o primjenama mjera bezbjednosti u svakoj od gore navedenih oblasti. Izvršene su i kontrole funkcionisanja Centralnog registra Direkcije, kao i podregistra Ministarstva odbrane. Tokom posjete realizovani su i susreti sa predstavnicima Agencije za na-

Nakon završene posjete, Kancelarija za bezbjednost dostavila je zvanični izvještaj u kojem su pozitivno ocijenjene mjere koje se primjenjuju, u cilju zaštite NATO tajnih podataka i ispunjenost standarda predviđenih bezbjednosnom politikom NATO-a.

Preporuka NATO eksperata je da, u predstojećem periodu, pažnju treba usmjeriti na širenje mreže registara i uspostavljanju funkcija u okviru INFOSEC-a, što će i biti okosnica budućih aktivnosti Direkcije u skladu sa obavezama po pitanju MAP-a.

U cilju uspostavljanja ovih funkcija, Direkcija za zaštitu tajnih podataka već je preduzela konkretne mjere, u dijelu učešća službenika Direkcije prilikom izrade Predloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o tajnosti podataka, koji je trenutno u skupštinskoj proceduri.

Izvještajem je naglašeno da Crna Gora ispunjava minimum NATO bezbjednosnih zahtjeva, kao što je i naznačeno članom 5 Sporazuma o bezbjednosti informacija i NATO bezbjednosnom politikom i da ustupljeni NATO tajni podaci, do i uključujući stepen TAJNO, mogu biti razmjenjivani između Crne Gore i NATO-a.

Pozitivni rezultat ove posjete je od velikog značaja za nastavak integracionih procesa Crne Gore u NATO. Izvještajem o izvršenoj inspekcijskoj kontroli su još jednom jasno prepoznati napori Crne Gore u procesu evroatlantskih integracija.

Predmet ove kontrole bili su organizacija Direkcije za zaštitu tajnih podataka i zakonski propisi u oblasti zaštite tajnih podataka, kao i primjena mjera zaštite koje se odnose na fizičku bezbjednost, bezbjednost lica, bezbjednost dokumenata, INFOSEC i industrijsku bezbjednost. Takođe, pod nadzor su stavljeni i sistem registara i ispunjenost NATO standarda koji se odnose na rukovanje NATO tajnim podacima.

Prilikom posjete, NATO eksperti su upo-

cionalnu bezbjednost, u kontekstu vršenja bezbjednosnih provjera, kao i Ministarstva inostranih poslova u cilju što skorijeg uspostavljanja podregistra u tom resoru.

Istaknuto je da pored Direkcije koja je u odnosima sa NATO prepoznata kao Nacionalni bezbjednosni autoritet, veliku ulogu u implementaciji Sporazuma o bezbjednosti informacija sa NATO imaju i navedene institucije, pa su samim tim i bile predmet inspekcijske kontrole.

Pismo iz Avganistana

Sitne lagodnosti unutar žice

Kako se živi u bazi Panonija

Poly e Khomri. Baza Panonija. Oko 300 metara duga i skoro toliko široka, baza je dom za oko 250 vojnika ISAF snaga. Baza od samog ulaska odaje utisak sasvim odvojenog svijeta, kao da je krojena po mjeri vojnika. Svedeno kog vojnika. Potrebe svakog vojnika su skromne, često se svode na male, skoro beznačajne mjere. U bazi se nalazi prodavnica i vojna kantina u kojoj se, u za to određeno vrijeme, i služe bezalkoholna pića. Tu su i prostorije sa danas nezaobilaznim internetom. Vojnici, pored interneta, 24 sata imaju otvoren pristup i telefonima, ali i kamerama, s direktnim prenosom govora i slike. Tako se mogu vidjeti i čuti sa porodicama i na taj način. Normalno, mnogi upravo na ovaj način liječe svoju nostalgiju.

Baza nije samo mnoštvo osmatračkih tornjeva i redova bodljikave žice. Unutar nje su i velike sale za fizičko vježbanje, opremljene najsavremenijom opremom, rekreacioni centri gdje se može odigrati partija bilijara, stonog tenisa ili slušati omiljena muzika uz piće, naravno bezalkoholno. Na prvi pogled, djeluje kao da ovi mladi ljudi imaju dobre uslove života, rada i zabave, možda i bolje nego negdje drugo. Mnoge stvari koje su morali do sada raditi sami, ovdje obavlja oko 30 upo-

slenih "lokalaca" koji im održavaju opremu, čiste zajedničke prostorije, kuvaju i serviraju hranu. Neko bi, prosto, poželio postati vojnik, samo zbog svih tih sitnih, a važnih privilegija. Međutim, te se male privilegije plaćaju odricanjem od drugih lagodnosti. I to je za vojnika sasvim normalna stvar. Činjenicu da za vrijeme boravka u bazi neće uživati u prednostima slobodnog kretanja davno su razumjeli kao normalnu. Vjerovatno da mnogi mladi ljudi tu ličnu slobodu ne bi sebi nikada uskratili. Zato i ne može svako biti vojnik.

Za svakog vojnika je sasvim normalno da mora sve imati "pod konac", da mora da održava urednost sobe, da oblači besprijekorno čistu i urednu unofornu i obuću. I mnogo toga još. Međutim, baza Panonija ima nešto „opušteniju“ primjenu Pravila službe. Razlozi su razumljivi.

Većina vojnika slobodno vrijeme najradije provede ispred televizora, kompjutera, u teretani, igrajući karte ili šah ili u druženju sa vojnicima iz drugih zemalja. Posebno je zadovoljstvo organizovanje roštiljske zabave, gdje se napravi pravi "štimung" za druženje. U tim prilikama je po standardnim procedurama dozvoljena i upotreba manjih količina alkohola (u bazi je dozvoljeno u tim prilikama

popiti do dva piva ili do četiri dl vina).

Crnogorski vojnici vrijeme provode neprekidno u bazi. Obavljaju zadatke neposrednog obezbjeđenja baze. Ima i mađarskih vojnika koji ne izlaze iz baze. To zavisi od dužnosti koju obavljaju. To su oni vojnici koji rade kancelarijske poslove, koji su mehaničari i sl. Znatno dio mađarskih vojnika ide van baze i to najčešće u patrole radi sprovođenja raznih humanitarnih akcija ili pratnje konvoja. Ipak, većina njih ima vrlo malo prilika da stupi u

kontakt sa domaćim stanovništvom.

Sigurno je da će mnogi jednog dana napustiti ovu lijepu zemlju zadovoljni, s osjećajem da su mnogo toga novog i vrijednog stekli i naučili? Ja ću biti jedan od njih.

svIkl Nikola Vuković

In Memoriam Biljana Kovačević - Vučo (1952-2010)

I Gandhi bi podržao ulazak u NATO

Koncept neutralnosti, kako se ovdje tumači, zasnovan je na izbjegavanju prihvatanja međunarodnih normi, standarda i obaveza, a stalno poređenje sa razvijenim demokratskim neutralnim zemljama treba da posluži kao izgovor za ovaj iznuden politički potez vlasti. Vlast u Srbiji fingira neutralnost i želi da poruči i dokaže građanima da je njena neutralnost ideološko nesvrstavanje uz NATO, a u

(glavni ratni huškači, kriminalci, ljudi optuženi za ratne zločine ili njihovi podržavaoci) jasno je da bi i sam Gandhi u Srbiji podržao ulazak u NATO pakt. Jedna od najvažnijih pretpostavki za demokratizaciju države predstavlja reforma vojske, međutim u Srbiji čak i pod uslovom da postoji konsenzus o potrebi modernizacije i deideologizacije vojske, koji ne postoji, to ne bi moglo da se izvede bez

pokazuje da Srbija suštinski ne želi evroatlantske integracije sa svim što one sa sobom nose, paketom mjera zakona i standarda koji se moraju poštovati, već se politički fokusira na EU kao obećanu utopiju, a odmak od Alijanse pokazuje proglašavanjem „neutralnosti” i sličnim potezima i stalnim koketiranjem sa anti-NATO kampanjom koja se kod nas ne vodi na isti način kao i u drugim zemljama u kojima se suprotstavljaju kriterijum za i protiv ulaska u NATO, koji su legitimni, nego permanentnom satanizacijom NATO i stalnim podsjećanjem na NATO bombardovanje, kao neprijateljski akt prema Srbiji koji se ne smije zaboraviti.

Da li je zvanični koncept vojne neutralnosti Srbije adekvatna alternativa za članstvo u NATO?

Nije, zato što je koncept neutralnosti, kako se ovdje tumači, zasnovan na izbjegavanju prihvatanja međunarodnih normi, standarda i obaveza, a stalno poređenje sa razvijenim demokratskim neutralnim zemljama treba da posluži kao izgovor za ovaj iznuden politički potez vlasti. Vlast u Srbiji fingira neutralnost i želi da poruči i dokaže građanima da je njena neutralnost ideološko nesvrstavanje uz NATO, a u suštini tako shvaćena neutralnost znači neprihvatanje određenih standarda i obaveza.

Da li članstvo u NATO savezu može da utiče na rejting zemlje i priliv stranih investicija?

Naravno da može. Zemlja koja je čvrsto integrisana u međunarodne strukture garantuje određeni nivo razvijenosti demokratskih institucija, pravne sigurnosti i političke stabilnosti. Ovdje se opet vraćamo na početak i objašnjenje uloge NATO, koji više nije samo vojni savez u kompeticiji sa drugim savezima, već ozbiljna politička organizacija, a članstvo bi Srbiji moglo da donese samo koristi, tj. da ubrza njenu transformaciju u uređenu i normalnu državu, što naravno znači i pogodno tle za investicije.

Preuzeto sa www.e-novine.com

suštini tako shvaćena neutralnost znači neprihvatanje određenih standarda i obaveza

Da li Srbija treba da postane članica NATO i zašto?

Da. Zato što NATO nije više ideološki blok i ne zasniva se na rivalitetu sa suprotnim taborom nego se sve više afirmiše kao organizacija koja treba oružane snage u zemljama u tranziciji da uskladi sa precizno definisanim međunarodnim kriterijumima i razradi mehanizam njihovog stavljanja pod civilnu demokratsku kontrolu. To se posebno odnosi na obavještajne i kontraobavještajne službe u oružanim snagama, a mi u Srbiji najbolje znamo šta to znači, naročito kad se te službe ne bave svojim poslom nego se bave (uglavnom izmišljenim) unutrašnjim neprijateljima. Uostalom, kad se pogleda ko u Srbiji vodi anti NATO histeriju

suštinske pomoći i podrške međunarodne zajednice, odnosno NATO saveza.

Može li Srbija u EU bez prethodnog članstva u NATO?

Naravno da može, međutim, u posljednje vrijeme, to nekako nije uobičajeno. Problem Srbije je što ulazak u Evropsku uniju ona vještački i neprimodno naglašeno odvajaju, pa čak i suprotstavljaju, od ulaska u NATO pakt. Dok se s jedne strane EU predstavlja kao zajednica zemalja kojoj Srbija ne samo geografski pripada, nego je i najprirodniji član, i od koje će Srbija imati samo ekonomske koristi, a nikakve obaveze, dotle se NATO pakt i dalje satanizuje, kao monstrum organizacija koja širi zlo, mržnju i ubistva po svijetu, stvara „vještačke NATO države”, bombarduje nevine civile i sl. Ovaj pristup vještačkog odvajanja prirodnih saveznika,

PA-KI-STA-NI, ČOP ČOP!

Prva patrola u graničnom pojasu prema Sijera Leoneu mi je trajala tri dana. Iz Voindžame smo rano ujutru krenuli ka isturenom logoru pakistaskog bataljona, udaljenom tri i po sata vožnje. Pored obilaska graničnog pojasa imali smo i susrete sa predstavnicima misije u Sijera Leoneu, na graničnim prelazima u tom dijelu. Kao pratnju smo dobili dva odjeljenja pakistanskih vojnika, u dva vozila.

U toku prvog dana, imali smo kraću turu. Već po izlasku iz logora, kolonu je saletjela gomila dječurlije, skandirajući: „Pa-ki-sta-ni, čop čop!“, rukama pokazujući na usta da su gladna. „Čop čop“ otprilike znači „njam njam“, mada je taj izraz tokom rata dobio i drugo, jezivije značenje, a odnosilo se na masakriranje mačetom. Uglavnom, gdje god smo prolazili djeca su istrčavala iz kuća i škola i skandirala koloni koja je polako grabila ka granici. Pretpostavio sam da su po dolasku u misiju, Pakistanci dijelili hranu narodu, pa je od tada ostala ta navika da traže hranu i nijesam ništa pitao. Nakon sastanka na granici, krenuli smo nazad. Već u prvom selu, saznao sam zašto je narod presrećan kad vidi Pakistance. Iz džipa koji se kretao ispred mene, odjednom su počele da lete konzerve na sve strane. Ovo me je toliko iznenadilo, da sam jedva izbjegao da zgazim dijete koje je istrčalo na put da zgrabi konzervu! Grabež je završen već poslije par sekundi. Najbrži su bili naj-

srećniji. Napravio sam veće rastojanje i u svakom sljedećem selu gledao istu scenu: bacanje konzervi, grabež i tu i tamo neku tuču oko toga.

Na prvom zastanku, upitao sam njihovog komandira šta im znači to bacanje hrane oko. Objasnio mi je, da je Pakistanu do ovog rata protiv talibana, prijetila međunarodna izolacija zbog loših odnosa sa SAD. Da bi prevazišli tu situaciju, vlada je odlučila da pojača svoj uticaj u UN, prevashodno tako što će poslati vojsku u što više misija. U ovom trenutku, Pakistan ima trupe na skoro svakom kontinentu i svaki vojnik je svjestan da je ambasador svoje zemlje. Zbog toga i kontakt sa lokalnim stanovništvom mora biti takav da Pakistanci budu poštovani i voljeni tamo gdje se nalaze. Dijeljenje hrane je jedan od načina zbližavanja sa lokalcima. Malo u šali, više u zbilji, rekao sam mu da nađe drugi način da dijeli hranu. I bez toga što konzerva od 250gr bačena iz vozila u pokretu može da smrskala lobanju, moglo je da bude mrtvih. Dok sam ulazio u vozilo, kolega me je upitao: „Šta misliš, koliko je konzervi potrebno, pa da tebi viču Montenegro, čop čop?“

Šale na ovu temu su prestale već u sljedećem selu. Ispred čelnog vozila je iskočio momak, mašući neeksplozivnom raketom iz RPG-a! Htio je da je trampci za koju konzervu. I tada je nastao džumbus. Vojnici su poiskakali iz vo-

zila i uperivši oružje u ovog nesretnika urlali da baci raketu, što je ovaj bukvalno i uradio. Kad je raketa tresnula o zemlju vojnici su zalegli kao po komandi, dok sam se ja držao za stomak od smijeha, jer su ih tad djeca opkolila vičući: „Pa-ki-sta-ni, čop čop!“ . Situacija se malo smirila i raketa je odložena na sigurno, van sela, gdje će doći inženjerci da je unište.

Sjutradan, očekivalo nas je oko 200km vožnje po džungli. Prosječna brzina kretanja na ovim putevima je oko 15-20 km/h. Divota... Zanimalo me šta nas još očekuje, osim što ću ponovo da prebrojavam sopstvene kosti dok vozim.

Branko Đurđić

Voinjama, UNMIL

Ministararski skup NATO u Talinu

Prisustvovao i Milan Roćen. BiH primljena u MAP

Ministri inostranih poslova zemalja članica NATO sastali su se 22. i 23. aprila u glavnom gradu Estonije, Talinu. Skup je otvorio generalni sekretar NATO-a Anders Fog Rasmussen koji je najavio temu rasprave - Novi strateški koncept i pitanje nuklearnog naoružanja.

Rasmussen je ocijenio da je sastanak u Talinu važna etapa za odluke koje će biti donesene na Samitu Alijanse u Lisabonu krajem godine. Skup u Talinu okupio je predstavnike 45 zemalja koje su kroz ISAF misiju, pod okriljem UN angažovane u uspostavljanju mira i stabilnosti u Avganistanu. Rasmussen je na skup u Talinu pozvao i ministra inostranih poslova Crne Gore Milana Roćena. Naša zemlja prvi put je učestvovala na ovakvom sastanku. Na skupu u Talinu, Bosna i Hercegovina je primljena u Akcioni plan za članstvo (MAP) u Alijansi. To je praktično pretposljednji korak ka punopravnom članstvu u NATO, ali može da potraje godinama. Države koje žele da uđu u NATO moraju da dovrše političke, demokratske i vojne reforme, kao i da imaju dobre odnose sa susjedima. Generalni sekretar NATO-a pohvalio je BiH zbog napretka u oblasti reforme sistema odbrane i slanja pješadijskog voda u Avganistan, gdje se Alijansa bori protiv talibana.

BiH je pozvana da pristupi Akcionom pla-

nu za članstvo u NATO-u, potvrdio je ministar inostranih poslova te zemlje Sven Alkalaj. On je rekao da „prije otpočinjanja prvog ciklusa MAP-a, BiH mora da riješi pitanja 69 perspektivnih lokacija vojne imovne, odnosno da ih u skladu s tim prenese u vlasništvo Ministarstva odbrane BiH“. Više od 20 zemalja dalo je podršku BiH za MAP. Predsjedavajući Predsjedništva BiH Haris Silajdžić zahvalio je svim zemljama članicama koje su dale podršku BiH, a posebno je istakao ulogu SAD i turske vlade. „Ovo je jako dobra poruka ne samo za BiH, nego za mir, stabilnost i prosperitet cijelog regiona“, izjavio je Silajdžić. Šef Misije BiH pri NATO-u Nikola Radovanović ocijenio je da je ulazak u MAP najkraći i najefikasniji put da BiH ostvari strateški spoljnopolitički cilj ulaska u NATO.

Radovanović je kazao da je „određena rezerva iskazana prema činjenici da nije riješeno pitanje perspektivne nepokretne vojne imovine“. Skup u Talinu razmatrao je i ni-

malo laka pitanja odnosa sa Rusijom, situaciju u Avganistanu, pitanje raketne odbrane, poziciju u vezi sa nuklearnim naoružanjem restrukturiranje Alianse. NATO je u posljednje vrijeme pokušavao da popravi odnose sa Moskvom. Međutim, kontroverze i neizvjesnost u njihovim odnosima ne prestaju. Za generalnog sekretara Severoatlantske alijanse poboljšanje odnosa sa Rusijom je jedan od prioriteta. On ističe da je potencijalni zajednički odbrambeni raketni program NATO-a i Rusije ključna tačka u njihovim budućim odnosima. „Vjerujem da izgradnja raketne odbrane na način da se i Rusija uključi može da pomogne stvaranju istinske evropske bezbjednosne arhitekture i svi bismo željeli da se to ostvari“, rekao je Rasmussen. Ovaj predlog Rasmusena tretira se kao maslinova grančica za Moskvu koja se žestoko protivila američkom planu za razmještanje antiraketskog štita u Poljskoj i Češkoj, a od čega je Obamina administracija u međuvremenu odustala.

Izvori: novinske agencije

Evropska unija i tursko pitanje

Dugo putovanje u Brisel

Ankara davno kupila voznu kartu, ali ne može na peron

Tranzicija je proces promjena i preobražaja, kako institucionalnih, političkih, ekonomskih, tako i u samom mentalitetu. Shodno uvjerenju da je „promjena jedina konstanta“, tranzicija(e) predstavlja(ju) kontinuirani proces. Ipak, svaka pojedinačna tranzicija se odvija u određenom političkom i historijskom kontekstu.

Jedna od osobnih tranzicija je i preobražaj Turske iz jedne rigidne teokratske države u modernu državu s početka XX vijeka. Zahvaljujući Kemalu Atatürku, turska tranzicija je počela 1920. odnosno 1923. stvaranjem Republike. Modernizacija je uključivala odvajanje države od crkve, emancipaciju i približavanje Evropi i svijetu, ali ni u jednom trenutku nije zaboravljala prave vrijednosti turske tradicije. I to možda i treba da bude po(r)uka svim učesnicima svih tranzicija - da istinski uspješne tranzicije *nema bez uvažavanja tradicije i specifičnosti subjek(a)ta tranzicije!*

Turska tranzicija se odvijala u širem okviru geo-političke i institucionalne tranzicije, nakon Drugog svjetskog rata. Turska je 1952. u prvom krugu proširenja transatlantskog vojnog saveza postala članica NATO. Zanimljivo je da je Turska primljena u NATO

zajedno sa Grčkom, sa kojom i danas ima spornih pitanja.

Evropska unija je bila motiv i cilj nove turske tranzicije od 1963. godine. Septembra te godine je potpisan Sporazum, kojim su Ankari otvorena vrata saradnje.

Evropski put Turske je nastavljen 1986. nastavkom pregovora sa Evropskom zajednicom i već naredne godine Turska je aplicirala za punopravno članstvo u istoj. Nakon dvije godine, 1989. garantovana je „podobnost“ Turske za članstvo od strane EZ ali je procjena ispunjenja kriterijuma odgođena. *Na neodređeno!*

U čemu je problem sa Turskom

Kada je riječ o pristupu zvaničnog Brisela kandidatima ili potencijalnim kandidatima vodi se računa, kako o zadovoljavanju tzv. kopenhaskih kriterijuma, tako i o opštem političkom, bezbjednosnom, ali i interesnom kontekstu (Brisela).

Kopenhaski kriterijumi se mogu podijeliti na političke, ekonomske i prihvatanje Acquis-a odnosno komunitarnog prava. Politički kriterijumi se odnose na vladavinu prava, ljudska prava, stabilne institucije i zaštitu

prava manjina. Ekonomski kriterijumi se odnose na funkcionalnu tržišnu ekonomiju, konkurentnu na tržištu EU. Decembra 2002. Evropski savjet je u Kopenhagenu zaključio da Turska ispunjava kopenhaskie uslove i da EU treba da počne pregovore. Zaključku je prethodilo usvajanje Nacionalnog programa Turske 2001. koji je za cilj imao implementaciju evropskog zakonodavstva.

Imajući ovo u vidu, prva tačka „dnevnog reda“ briselskog stanovišta je zadovoljena, ali preostaje ona druga, odnosno politički i interesni aspekt. Bilo je pritužbi da Turska ne poštuje ljudska prava, a samim tim ni kriterijume iz Kopenhagena. Međutim, ovdje se, naravno, otvara i pitanje Bugarske i Rumunije odnosno njihovog (ne)zadovoljavanja ovih kriterijuma iako su postale članice EU.

Geopolitička (ne) zanimljivost Turske

Prvo, proširenjem na Tursku, EU bi imala potpuno nove susjede sa kojima i nema neku saradnju, ali ni uspjeh u pokušajima saradnje. Jedan od njih bio Irak. Ne treba zaboraviti podijeljenost EU kada je riječ o iračkom pitanju i intervenciji. Drugi susjed bi bila Gruzija. Ne treba zaboraviti da se EU i u slučaju Gruzije nije najbolje snašla, već je tu ulogu prepustila SAD-u. Novi susjedi bi značili i novu politiku prema svakom od njih pojedinačno, ali i mnogo aktivniju ulogu u svim procesima koji se tamo odvijaju. U tom slučaju ne bi bilo moguće prepuštati ulogu onog koji riješava ili pomaže bilo kome drugom. Pored toga, jedinstvenost aktera unutar EU bi bila poželjna kada je riječ o značajnim globalnim problemima. Želja EU da postane globalni igrač je izgleda mnogo veća nego što su to njene realne mogućnosti ili makar realna spremnost.

Drugo, riješenje kiparskog problema. Bez obzira na uzroke i razloge postojanja kiparskog problema i činjenicu da to jeste kamen spoticanja međusobnih odnosa, možda upravo integracija Turske u EU jeste način riješenja ovog problema. Ulaskom sva tri aktera kiparskog pitanja u EU prestala bi da postoji bezbjednosna tenzija na Kipru. Ipak, zato je potrebno malo političke volje kako Kipra, Grčke i Turske tako i same EU odnosno predstavnika (istih) država članica u organima EU.

Treće, Turskoj se prigovara da nije u potpunost demokratska država. Demokratizacija turskog društva je primarno turski problem, čije je riješenje unutar turskog društva. Tek na drugom nivou to je i evropski problem.

Turska tu nije izuzetak, jer tranzicija ne može biti uspješna ako ne dolazi iz samog društva koje je subjekat iste. Društvo samo mora sprovesti tranziciju u skladu sa svojim specifičnostima. Ipak, postoji briselski argument o „uspješnom“ *evropskom izvozu demokratije i promjena* unutar onih koji teže pristupanju. Ako je taj argument tačan, onda bi baš zbog toga Turska i trebalo da uđe u EU. Ipak, možda je teško EU da bude konzistentna.

Četvrto, EU nije sigurna ni kuda ona u ovom obliku treba i može da ide dalje. Polarizacija na one koji teže političkoj uniji i one kojima je i ovaj oblik političke saradnje više nego dovoljan uzrok je traženja pravog smjera za kreatora politike na nivou država članica. Zatim se to reflektuje i na odnos sa Turskom.

Kada je riječ o polarizaciji država članica EU po pitanju priključenja Turske prilično jasno su izdiferencirane dvije grupe. Prvu čine države poput Francuske, Austrije, Holandije, Danske i Njemačke. Francuska i Austrija čak pozivaju i na održavanje referenduma u državama članicama EU u vezi sa integracijom Turske. Na drugoj strani su države članice, poput Velike Britanije, Italije, Španije i Grčke, snažni zagovornici integracije.

Peto, pitanje religije. Hrišćansko nasljeđe Evrope je stvar tradicije, istorije i kulture. Istovremeno, islamsko nasljeđe Turske jeste stvar tradicije, istorije i kulture Turske. Sigurno se ne smije zaboraviti da i mnoge evropske, naročito mediteranske, zemlje imaju, ili su imale uticaja islamske kulture i tradicije. Imajući u vidu da je evropski moto „*ujedinjeni u različitosti*“ pitanje je zašto to ne važi ili ne bi trebalo da

važi i za religiju.

Šesto, populacija u Turskoj. Broj stanovnika u Turskoj je oko 71 milion i u slučaju integracije ona bi bila druga zemlja po veličini, ali uz najveću gustinu naseljenosti. Da li je EU strah od broja glasova koje bi Turska imala u Evropskom parlamentu zbog svoje veličine? Možda je EU strah od potencijalnih migracija, iako podaci pokazuju da su države koje nijesu ograničavale migraciju radne snage imala pozitivne efekte od takve politike. Primjer slobodnog tržišta radne snage mogu biti Irska ili Velika Britanija.

Sedmo, pragmatizam turske spoljne politike u kojoj posebno mjesto ima saradnja sa SAD-om (a naročito članstvo u NATO-u) može biti model za *kreiranje (funkcionalne) zajedničke evropske spoljne politike*. Da li tu možda ima mjesta zavisti ili strahu je već drugo pitanje.

Turska (pre)dugo putuje u Evropu, gotovo 47 godina (još od Sporazuma iz Ankare). Možda Turska i ne treba da postane dio EU. Možda EU nije ni spremna na takav korak. Ali da li je *moralno* prodati voznu kartu, a da kupca ne pustite na željezničku stanicu, a kamoli na peron? Čini se da bi *moralno* bilo zaustaviti taj proces i uputiti Tursku na druge oblike savezništva. Nije problem u tome da EU možda ne želi Tursku, kao članicu, već je jedini problem to što Turska ne zna na čemu je. Ipak, to je taj *famozni nedostajući konsenzus unutar EU*.

Ivan Jovetić

Autor je saradnik na UDG - Fakultetu za međunarodnu ekonomiju, finansije i biznis i analitičar Instituta za strateške studije i projekcije

65. godišnjica pobjede nad fašizmom

Crna Gora sa Evropom od 1941. godine

Evropa i vanevropski demokratski svijet obilježice ovog 9. maja 65. godišnjicu završetka Drugog svjetskog rata, odnosno, pobjede nad nacizmom i fašizmom. Formalno-pravno, 9. maja 1945. godine nacistička Njemačka je potpisala kapitulaciju pred savezničkom koalicijom koju su predvodili Sovjetski Savez i Sjedinjene Američke Države. Bio je to, i ostao, veliki dan mira, ali i demokratije i civilizacijskog trijumfa Evrope i njenih saveznika. Rat nad hitlerovskom militarističkom Njemačkom koja je namjeravala da pod svoju čizmu stavi cijelu Evropu i dobar dio Azije i Afrike, zajednički su vodile, i dobile, zemlje sa različitim ideološko-političkim sistemima. Rusi i Amerikanci, komunisti i "antikomunisti", su, u završnici Drugog svjetskog rata, mada i sa sopstvenim nacionalnim ambicijama, na tlu same Njemačke išli u susret jedni drugima. I dobili su odlučne bitke koje su predhodile njenoj kapitulaciji.

Rat na prostoru bivše Jugoslavije trajao je do 15. maja 1945. godine, a SAD sa Japanom do avgusta iste godine. Deveti maj se slavi i kao Dan Evrope, pošto su tog dana poslije Drugog svjetskog rata formalizovani dogovori o uređenju odnosa u Evropi, prvo između Francuske i Njemačke, a kasnije i drugih zemalja u zapadnoj Evropi. Ti dogovori su predhodnica današnje Evropske unije kojoj ubrzano stremi i Crna Gora.

Naša zemlja ima puno "pravo" na članstvo u EU, i u istorijskom smislu, a ne samo po onome što danas znači i čini za Evropu. Crna Gora se u antifašistički rat i pokret uključila prva i sa najvišim nacionalnim pregnućem. Njen Trinaestojulski ustanak 1941. godine bio je najmasovniji vid otpora okupatoru u porobljenoj Evropi. Na ustanak se diglo oko 30.000 boraca, svih političkih opredjeljenja, socijalnih grupacija i vjera. U ustanku, na čelu sa komunistima, učestvovalo je oko tri hiljade intelektualaca, pretežno mladih ljudi.

Crna Gora je, po dogovoru Adolfa Hitlera sa

njegovim satelitima, nakon sloma Jugoslavije u aprilskom ratu 1941. godine, pripala Italiji. Njemački i italijanski ministri inostranih poslova Ribentrop i Čano su se u Beču, 21. i 22. aprila te godine, dogovorili da crnogorsko pitanje "riješi" sama Italija. To "rješenje" je podrazumijevalo obnovu "nezavisnosti" države, ali, svakako, kao italijanskog protektorata, što je, i zbog te činjenice, ali i zbog okolnosti u kojima je to planirano, bilo apsolutno besmisleno.

Italijanska uprava nad Crnom Gorom povjerena je Civilnom, kasnije Visokom komesarijatu, na čijem je čelu bio visoki funkcioner Ministarstva inostranih poslova Italije Serafino Macoloni. Časopis Matice crnogorske je prošle jeseni objavio dnevnik Macolinija, koji je vodio od kraja marta do početka oktobra 1941. godine, a čiji se najveći dio odnosi na prilike u Crnoj Gori. Ono što je posebno relevantno sa današnjeg stanovišta je odnos prema "crnogorskom pitanju". Iako je Italija navodno htjela da obnovi "nezavisnu Crnu Goru" i mada je njena kraljica bila ćerka crnogorskog kralja Nikole, kome su saveznici iz Prvog svjetskog rata otieli samostalnu Crnu Goru, i u samom Rimu je s lakoćom krojena njena sudbina. Bez obzira na dinastičko-porodične veze između Rima i Cetinja, "samostalna" Crna Gora je, po planu Italije, prije svega, teritorijalno znatno smanjena, u korist njenih susjeda. To, svakako, može biti upozorenje - da se "status" malih zemalja, u situacijama kada se uređuju globalni odnosi i pitanja, često podređuje interesima moćnih.

Trinaestojulski ustanici su srušili sve planove Rima u vezi sa Crnom Gorom. Italija je morala u Crnoj Gori angažovati oko 150.000 vojnika. Okupator je nemilosrdno bombardovao crnogorske gradove i sela. Više hiljada Crnogoraca je odvedeno u internaciju. Strijeljanka rodoljuba i nedužnih ljudi bila su svakodnevna. Narodno-oslobodilački pokret

(NOP) u Crnoj Gori već tokom ljeta 1941. godine oslobodio veći dio Crne Gore, a u jesen te godine konstituisao je i svoju političku platformu, a glavno mjesto je pripalo rješavanju socijalnog i nacionalnog pitanja.

Međutim, krajem 1941. godine, osobito nakon poraza partizana u bici u Pljevljima, ali i zbog drugih okolnosti, dolazi do oseke Narodno-oslobodilačkog pokreta. U Crnoj Gori se tada konstituiše kolaboracionistička struktura, sa četnicima kao okosnicom, ali su sa okupatorom sarađivali i bivši crnogorski zele-naši.

Za NOP je kritična bila 1942. godina, jer su se protiv partizana udružili ofanziva okupatora, pojačana aktivnost kolaboracionista, njihove represalije protiv boraca otpora, hladna zima i glad. Godina 1943. bila je godina ponovnog zamaha NOP-a. Tada je stvorena značajna slobodna teritorija, a NOP je ušao u fazu odlučnijeg političkog profilisanja, koja je završena formiranjem, u Kolašinu, Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja (ZAVNO) kao najvišeg predstavničkog tijela crnogorskog naroda.

Tokom 1944. godine, ZAVNO je prerastao u Crnogorsku antifašističku skupštinu narodnog oslobođenja, pravi ratni parlament koji je 13. jula 1944. godine donio odluku da Crna Gora, kao federalna jedinica, postane članica Demokratske Federativne Jugoslavije.

Crna Gora je dala veliki doprinos i u završnici borbi za oslobođenje Jugoslavije. U tim bitkama je učestvovalo oko 36.000 boraca sa podrčja Crne Gore. Tokom četvorogodišnjeg rata, u Crnoj Gori je poginulo ili strijeljano oko 14.000 crnogorskih boraca, od kojih su više od četiri hiljade bili komunisti. U ratu je porušeno i spaljeno oko 21.000 stambenih zgrada, približno toliko privrednih objekata, više od 300 škola, i 80 odsto mostova.

Ilija Despotović

Top vijesti

Najčitanije

15.04.2010

Ministar odbrane Boro Vučinić razgovarao sa ministarkom odbrane Republike Slovenije Ljubicom Jelušič

Audio zapis: Izjava ministra odbrane Bora Vučinić nakon susreta sa ministarkom odbrane Republike Slovenije Ljubicom Jelušič, kojom prilikom je potpisan Ugovor o donaciji podmornice tipa P911.

Projekti

Udruženi u Evropi, bezbjedni u NATO

ISAF Avganistan

Aktuelnosti

26.04.2010.

NAJAVA: Ministar odbrane Boro Vučinić boraviće u službenoj posjeti Republici Makedoniji

Ministar odbrane Boro Vučinić boraviće u službenoj posjeti Republici Makedoniji 27. i 28. aprila 2010. godine.

[više...](#)

26.04.2010.

Ministar odbrane Boro Vučinić primio je ambasadora Kraljevine Holandije Rona van Dartela

Ministar odbrane Boro Vučinić primio je danas ambasadora Kraljevine Holandije Rona van Dartela

[više...](#)

26.04.2010.

Načelnik Generalštaba VCG viceadmiral Dragan Samardžić boravi u službenoj posjeti SAD

Načelnik Generalštaba Vojske Crne Gore viceadmiral Dragan Samardžić boravi u službenoj posjeti Sjedinjenim Američkim Državama od 25. do 30. aprila 2010. godine, sa ciljem nastavka veoma uspješne bilateralne saradnje koju Ministarstvo odbrane ostvaruje sa američkim i NATO komandama

[više...](#)

23.04.2010.

Ministar odbrane Boro Vučinić posjetio kasarnu „Masline“

Ministar odbrane Boro Vučinić obišao je danas kasarnu „Masline“. Tom prilikom, ministar Vučinić je sa saradnicima razmotrio mogućnost osnivanja Vojnog muzeja u kojem bi bili objedinjeni eksponati iz spomen soba jedinica Vojske i drugih muzeja iz zemlje i inostranstva.

[više...](#)

22.04.2010.

Saradnjom protiv katastrofa

U Ministarstvu odbrane održan je danas radni sastanak kojem su prisustvovali predstavnici Ministarstva odbrane, Generalštaba Vojske Crne Gore i Sektora za civilnu bezbjednost i vanredne situacije.

[više...](#)[Više vijesti](#)

Pretraživanje

Unesite pojam:

TRAŽI

Aktuelnosti

Konkursi

Zakonska regulativa

Strateška dokumenta

Partnerstvo za mir

Partner

Moj kutak

Prijava za newsletter

Pitajte Ministarstvo

Najčešće postavljena pitanja i odgovori

[Pitajte Ministarstvo](#)

Korisni linkovi

[Nacionalna Turistička organizacija Crne Gore](#)

[Hoteli](#)[Vremenska prognoza](#)

DRŽAVNI SIMBOLI CRNE GORE

ARHIVA

ADRESAR

CRNA GORA
Nacionalna Turistička organizacija